

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง  
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง  
จังหวัดนนทบุรี



การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต  
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2558

**The Roles of Sub-District and Village Headmen in the Election of Members of  
Parliament: A Case Study of the Sub-District Municipality of Saima,  
Mueang District, Nonthaburi Province**

**Mr. Narison Pivasiri**

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for  
the Degree of Master of Political Science Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไทรม้อ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี

ชื่อและนามสกุล นายนริศร ปิวะศิริ

วิชาเอก การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล

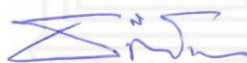
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ



ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนศักดิ์ สายจำปา)



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมปฤณ นิยมไทย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

**ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ** บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัคร  
รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไทรมา  
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

**ผู้ศึกษา** นายนิศร ปิวะศิริ **รหัสนักศึกษา** 2558000713 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต  
**อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล **ปีการศึกษา** 2558

### บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี (2) เสนอแนะบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการหาเสียงเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตยของไทย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจงในเขตเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 4 คน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน เก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การนำผู้สมัครไปแนะนำตัว พบปะประชาชนในตำบล หมู่บ้าน จัดหาบุคลากร สนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้ง มีการแจ้งให้มาเป็นประธานร่วมกิจกรรมในพื้นที่ รายงานความเคลื่อนไหวของผู้สมัครฯ อื่นและประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์และผลงานของผู้สมัครฯ ให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง โดยบทบาทดังกล่าว มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2) ข้อเสนอแนะได้แก่ การนำผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงพื้นที่ กำนันผู้ใหญ่บ้านควรปฏิบัติกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทุกคนอย่างเสมอภาค และควรทำความเข้าใจกับประชาชนถึงประโยชน์ที่เลือกผู้มีความรู้ความสามารถเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำนันผู้ใหญ่บ้านควรรู้กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและสนับสนุนคนดีมีความรู้โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหาโอกาสทำให้ประชาชนทราบประวัติของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างละเอียด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งควรนำบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ไปปรับใช้ในการเลือกตั้งเพื่อป้องกันการทุจริตและส่งเสริมความรู้ระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้โดยไม่ซื้อสิทธิขายเสียง

**คำสำคัญ** กำนันผู้ใหญ่บ้าน การเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เทศบาลตำบลไทรมา  
จังหวัดนนทบุรี

**Independent Study title:** The Roles of Sub-District and Village Headmen in the Election of Members of Parliament: A Case Study of the Sub-District Municipality of Saima, Mueang District, Nonthaburi Province

**Author:** Mr. Narison Pivasiri; **ID:** 2568000323; **Degree:** Master of Political Science;  
**Independent Study advisor:** Dr. Pathan Suvanamongkol, Associate Professor;  
**Academic year:** 2015

### **Abstract**

The objectives of this research were (1) to study the roles of sub-district headmen and village headmen in the election of Members of Parliament in Saima Sub-District Municipality in Mueang District, Nonthaburi Province; and (2) to recommend appropriate roles for sub-district headmen and village headmen in election campaigning and elections that would be suitable for the Thai democratic system.

This was a qualitative research. The key informants, chosen through purposive sampling, consisted of 1 sub-district headman, 4 village headmen, and 1 assistant village headman in Saima Sub-District Municipality, Mueang District, Nonthaburi Province. Data were collected using an interview form and analyzed using descriptive analysis.

The results showed that (1) sub-district and village headmen influenced the election of parliamentary candidates through their roles of introducing the candidates to local voters, recruiting people to help in the campaign, inviting the candidates to preside over various local functions, reporting on the progress or activities of competing candidates in the locality, and publicizing the candidates' work results and image among the local population. These roles helped the chosen candidates get elected. (2) It is recommended that when sub-district and village headmen welcome parliamentary candidates to their locality they should treat all candidates equally and should inform the voters about the importance of choosing capable and knowledgeable people to act as Members of Parliament. The sub-district and village headmen should be familiar with the election laws. They should support capable candidates with no regard for personal benefit from the election. They should try to inform the voters of the background and history of all the candidates. The agencies responsible for elections should utilize sub-district and village headmen to prevent election fraud, combat vote-buying and promote knowledge about true democracy.

**Keywords:** Village Headman, Election, Parliamentary campaign,  
Municipality of Saima, Nonthaburi Province

## กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข กรรมการสอบ คุณนภารัตน์ กิตติรัตนมงคล คุณอารีรัตน์ อิน้ออด เจ้าหน้าที่เลขานุการกิจบัณฑิตศึกษาสาขาวิชา รัฐศาสตร์ และน้องๆ เพื่อนนักศึกษา ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ รวมทั้งขอติชม จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดี

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยบริบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้ใหญ่วัยของตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย นาย นรินทร์ สายเข้ม นายวิชัย ป้อมพันธ์ นางสาวสมฤทัย เสือปาน นายศพนธ์ เกดนาค นางพลับพลึง กลิ่นกุล นางสาววารภรณ์ เทพเฉลิม ที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา ดร.เดชา พวงงาม เพื่อนนักศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเรียบร้อย

นริศร ปิยะศิริ

ธันวาคม 2558

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย .....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	จ
กิตติกรรมประกาศ .....	ฉ
สารบัญตาราง .....	ณ
สารบัญภาพ .....	ญ
บทที่ 1 บทนำ .....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย .....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย .....	5
ขอบเขตการวิจัย .....	5
ข้อจำกัดในการวิจัย .....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ .....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง .....	8
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท .....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย .....	10
แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียง .....	14
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของเงินกับการเลือกตั้ง .....	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ .....	22
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง .....	27
บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตาม พรบ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2547 และบทบาทที่เกี่ยวข้อง .....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	32
ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลไทรมา .....	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย .....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง .....	35
ประเภทข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย .....	36

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล .....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล .....	37
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	38
ตอนที่ 1 การศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้ง ของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร .....	39
ตอนที่ 2 การศึกษาข้อเสนอแนะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง และวิธีการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตยของไทย .....	48
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....	51
สรุปการวิจัย .....	51
อภิปรายผล .....	53
ข้อเสนอแนะ .....	56
บรรณานุกรม .....	58
ภาคผนวก .....	62
ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์) .....	63
ข แบบสัมภาษณ์ .....	65
ประวัติผู้ศึกษา .....	68



ณ

## สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก .....	37
--------------	-----------------------------	----



ญ

## สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย ..... 8



# บทที่ 1

## บทนำ

### 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้นำที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งอยู่คู่กับประชาชนชาวไทยมาตั้งแต่ครั้งสุโขทัย เพียงแต่อาจจะเรียกชื่อต่างกันไปในแต่ละยุค ในสมัยกรุงสุโขทัยนั้นมีรูปแบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูก โดยจัดระเบียบการปกครอง แบ่งออกเป็นราชธานี หัวเมืองเอก โท ตรี จัตวา และในแต่ละเมืองนั้น ได้กำหนดรูปแบบการปกครองไว้ดังนี้ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ 2502: 11)

- เจ้าเมือง (มีตำแหน่งต่างกันตามชั้นเมือง) ปกครองหลายหมื่นหลังคาเรือน มีปลัดเมืองเป็นผู้ช่วย

- นายแขวงหรือนายอำเภอ ปกครองคนราวหมื่นหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อเจ้าเมือง

- นายแคว้นหรือกำนัน ปกครองคนราวพันหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อนายแขวง

- นายบ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน ปกครองคนราวร้อยหลังคาเรือน ขึ้นตรงต่อนายแคว้น

ภาระหน้าที่สำคัญยิ่ง ประการหนึ่งของ “พ่อขุน” ก็คือ การดูแล ทำนุบำรุงและรักษาความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชนที่อยู่ในอาณาเขตที่พ่อขุนปกครอง รวมไปถึงการวินิจฉัยและตัดสินข้อพิพาทของพลเมืองและลงโทษผู้กระทำความผิด พ่อขุนต้องส่งเสริมพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติ ให้มีการอบรมสั่งสอนประชาชนให้อยู่ในศีลธรรมอันดี เสมือนพ่อที่คอยอบรมดูแลลูก หากเกิดสงคราม พ่อขุนจะต้องเป็นผู้นำในการจัดตั้งกองทัพ เพื่อต่อสู้ผู้รุกราน นั้นย่อมหมายถึงหน้าที่ในการแผ่ขยายอาณาเขตของอาณาจักรด้วย (วิไลเลขา ถาวรธนาสาร และคณะ, 2521: 32-33)

ในขณะเดียวกัน พลเมืองต้องมอบความเคารพเชื่อฟังและสิทธิอำนาจที่เด็ดขาดแก่พ่อขุนเป็นการตอบแทนด้วยเช่นกัน ซึ่งหากพิจารณาถึงประเด็นนี้ จะพบว่ารูปแบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูกก็คือ การปกครองในรูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพียงแต่มีลักษณะพิเศษ คือ เน้นการปกครองที่ยึดสกุลเป็นคติ ซึ่งมีฐานความเชื่อมาจากความสัมพันธ์ในครัวเรือน ที่บิดาเป็นผู้ปกครอง เมื่อหลายครัวเรือนมารวมกันเป็นบ้าน ก็จะมีพ่อบ้านเป็นผู้ปกครอง หลายบ้านมารวมกัน

เป็นเมืองก็จะมีพ่อเมืองเป็นหัวหน้าปกครอง และหากหลายเมืองมารวมกันเป็นประเทศ ก็จะอยู่ในอำนาจปกครองของพ่อขุน (ดำรงราชานุภาพ, 2468: 31)

แต่ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่า ภาระหน้าที่ทุกประการข้างต้นจะตกเป็นของพระมหากษัตริย์ แต่เพียงผู้เดียวโดยไม่มีใครช่วยแบ่งเบาภารกิจ เพราะในความเป็นจริงพระมหากษัตริย์ หรือ พ่อขุน จะมีลูกขุน ซึ่งคล้ายกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ (จักรีย์ พันธุ์เพชร 2535: 24) แต่คงมีจำนวนไม่มากนักและอำนาจสูงสุดยังคงเป็นอำนาจโดยชอบ ของพ่อขุน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้ปฏิรูปการจัดระเบียบการปกครองใหม่ ราวปีพุทธศักราช 1991 โดยมีสมุหกลาโหมดูแลฝ่ายทหาร และสมุหนายกดูแลฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ตามที่กำหนด และยังจัดแบ่งประเภทเมืองออกเป็นราชธานี เมืองเอก โท ตรี จัตวา และจัดระเบียบการปกครองภายในเมืองออกเป็นแขวง แขวงแบ่งออกเป็นตำบล และตำบลแบ่งออกเป็น บ้าน ตำบลมีหัวหน้าเป็นกำนันมีบรรดาศักดิ์เป็น “พัน” ผู้ปกครองบ้าน คือผู้ใหญ่บ้าน (ปธาน สุวรรณมงคล 2554: 213)

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ปีพุทธศักราช 2435 สมัยรัชกาลที่ 5 ท่านทรงมองเห็นความจำเป็นในการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งสภาพแวดล้อมภายนอกได้แก่ การคุกคามของการล่าอาณานิคมของประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส และสภาพแวดล้อมภายในประเทศ ได้แก่ การที่พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ยังไม่สามารถแผ่ครอบคลุมทั้งพระราชอาณาจักรได้อย่างแท้จริง และการมีระบบบริหารราชการที่ยังล้าสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศตะวันตกในขณะนั้น เป็นแรงกดดันที่สำคัญที่ทำให้รัชกาลที่ 5 ทรงทำการปฏิรูปการบริหารราชการครั้งใหญ่ รวมถึงการปกครองในระดับท้องที่และท้องถิ่นด้วย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินการปฏิรูปการเมืองการบริหารราชการแผ่นดินให้ทันสมัย เช่นเดียวกับทางประเทศตะวันตกอย่างเป็นขั้นตอน ต่อมาก็ทรงดำเนินการปฏิรูปการบริหารราชการส่วนกลาง โดยจัดแบ่งหน้าที่ของรัฐใหม่ให้ชัดเจนตาม “หน้าที่” ตามแบบประเทศตะวันตก และมีกระทรวงกรมรับผิดชอบแทนการจัดตาม “พื้นที่” คือ หัวเมืองฝ่ายเหนือ หัวเมืองฝ่ายใต้ หัวเมืองชายฝั่งทะเลตามแบบโบราณ

หลังจากที่ได้ทรงปฏิรูปการบริหารราชการส่วนกลางเป็นหลักฐานมั่นคงแล้ว พระองค์ทรงปฏิรูปการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยอาศัย กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเป็นปฐม เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ 2506)

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงวางรากฐานการบริหารราชการส่วนภูมิภาคใหม่ โดยยกเลิกระบบ “กินเมือง” แบบเดิมและจัดตั้งระบบ “เทศาภิบาล” แทนด้วยการจัดตั้งข้าราชการของส่วนกลาง (สังกัดกระทรวงมหาดไทย) ไปเป็น “เทศาภิบาล” ให้ดูแลมณฑลต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้น โดยมีเมืองหลายๆ เมือง อยู่ในแต่ละมณฑล และแต่งตั้งบุคคลจากกระทรวงมหาดไทยไปเป็น “ผู้ว่าราชการเมือง” ทำหน้าที่ปกครองเมืองนั้น

นอกจากการปฏิรูปการเมืองการปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยรัชกาลที่ 5 แล้ว ยังส่งผลให้เกิดการวางพื้นฐานการเมือง การปกครองในท้องที่อีกด้วย ในระยะต่อมา โดยพระองค์ได้ทรงเริ่มฟื้นฟู การปกครองท้องถิ่นขึ้นมาใหม่ในปี พ.ศ.2440 หรือ ร.ศ.116 ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ชื่อสกตตามกฎหมายเดิม: คร.ปธาน สุวรรณมงคล) ซึ่งตามกฎหมายดังกล่าวนี้ได้อธิบายว่า “...ลักษณะปกครองท้องที่ คือ แบบแผนการที่จะจัดอำเภอ กำหนด รักษาการตามท้องที่ที่พึงปวง...” (คำปรารภของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ รัตนโกสินทร์ ศก 116)

การคุกคามของประเทศตะวันตก ที่เข้ามาล่าอาณานิคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขณะนั้น เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ทำให้รัชกาลที่ 5 ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการปกครองระดับล่าง ให้เข้มแข็ง โดยได้ทรงมอบหมายให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดี กระทรวงมหาดไทย ในขณะนั้น ทรงศึกษาและวางระบบการปกครองท้องถิ่นขึ้นมาใหม่ โดยมีการทดลองจัดระเบียบ ตำบล หมู่บ้าน เมื่อ ร.ศ.111 (พ.ศ. 2435) ณ แขวงบางปะอิน เมืองกรุงเก่า (อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบัน) ทั้งนี้ราษฎรชาวบางปะอิน ได้พร้อมใจกันเลือกขุนวรกิจพิศาล (นายจรัส รัตนกุล) ผู้รักษาพระราชวังบางปะอิน เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของประเทศไทย

ต่อมาได้มอบหมายให้หลวงเทศาภิตรวิจารณ์ ไปศึกษาระบบการปกครองท้องที่ในประเทศใกล้เคียง ได้แก่ พม่า และมลายู ซึ่งเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.116 (พ.ศ.2440) บังคับใช้ ในเรื่องนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงชี้แจงว่า (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ 2506: 239)

“...ความมุ่งหมายในการปกครองชั้นตำบลนั้น จะให้กำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งราษฎรเลือกสรรขึ้น โดยความนิยม เอาเป็นธุระปรึกษาหารือ ช่วยกันรักษาบรรดาการในตำบลให้เรียบร้อยตลอดตำบลนั้น และเป็นหูเป็นตาของรัฐบาล ที่จะสอดส่องดูแลกิจการสุขทุกข์ของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้รู้เห็นได้ทั่วไป ตลอดจนช่วยนำเก็บภาษีอากรผลประโยชน์แผ่นดินซึ่งสมควรจะได้จากราษฎรโดยชอบธรรมค้ำหน้าที่มีอยู่ตำแหน่งกำนัน นายตำบลทุกวันนี้...”

การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านที่เกิดขึ้นในยุคเริ่มแรกนี้เท่ากับเป็นการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ราษฎร (เช่นเดียวกับสุขาภิบาลในสมัยรัชกาลที่ 5) ทั้งที่ยังอยู่ในสมัยของระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ตาม และยังทำให้ราษฎรในชนบทมีความคุ้นเคยกับการเลือกตั้งผู้ปกครองมาหลายสิบปีกว่าจะมีการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยครั้งแรกในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญมาก ในด้านการปกครองท้องถิ่น เพราะอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ระดับรากหญ้า ในปัจจุบันมีการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล จำนวน 2,234 แห่ง (ณ วันที่ 30 กันยายน 2557) ทำให้อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านถูกตัดออกไปอย่างชัดเจน แต่เนื่องจากการอยู่ใกล้ชิดกับชาวบ้านจึงทำให้หน่วยงานทุกหน่วยงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งที่เป็นราชการและเอกชน เมื่อจะเข้าไปในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง ฯลฯ ก็ต้องเข้าหากำนันผู้ใหญ่บ้านกันทุกคน โดยเฉพาะเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ผู้สมัครเหล่านั้นต่างมุ่งเข้าหากำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่ออาศัยบารมีจากอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ตนเองได้รับเลือกตั้งเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรณีศึกษางานวิจัยเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร นี้ ได้ผ่านกระบวนการเลือกตั้งมาแล้วหลายรูปแบบทั้งการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนในเขตเทศบาลไทรมา ผู้มีสิทธิลงคะแนนทุกคนล้วนได้สัมผัสกับบรรยากาศทางการเมืองในช่วงเลือกตั้งมาพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นการหาเสียงของนักการเมือง การแถลงนโยบาย และการซื้อเสียงในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยเคยสัมผัสมาแล้วทั้งสิ้น แต่ยังไม่สามารถรู้ถึงการใช้บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงประเด็นที่ว่า บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สาเหตุที่เลือกศึกษาในเขตเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี นั้น เพราะผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่เทศบาลตำบลไทรมา และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง จึงสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันจะทำให้ทราบถึงบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งทราบถึงกลวิธีของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ใช้บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านทำให้นักการเมืองเลือกตั้ง ตลอดจนสามารถนำเสนอหาสาระองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปสู่การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง เพื่อส่งเสริมพัฒนาระบอบประชาธิปไตยต่อไป

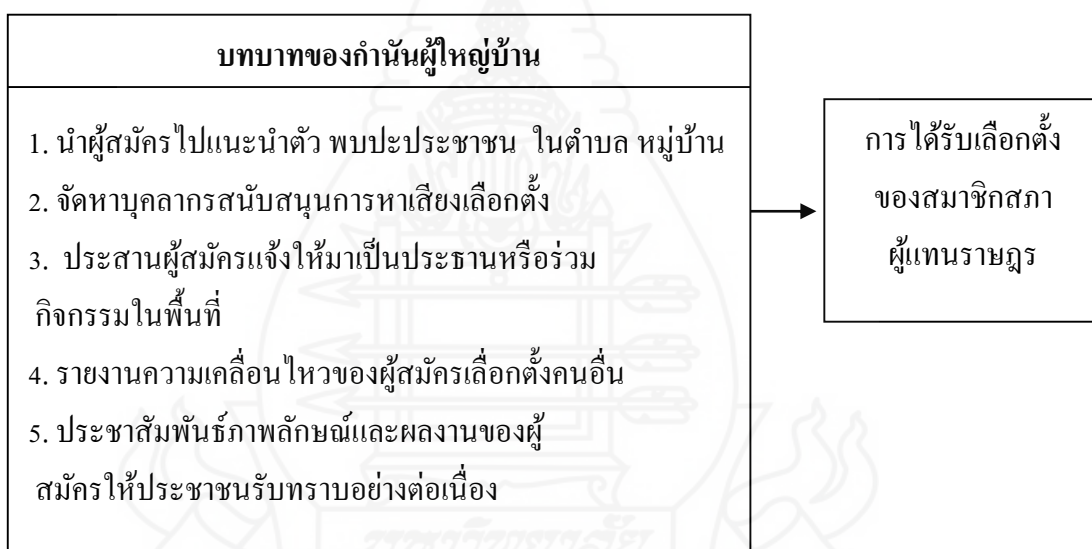
## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบลไทรม้อ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของกำนันผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตยของไทย

## 3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้นำมาสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิด

## 4. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เฉพาะกรณีการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลไทรม้อ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เท่านั้น

#### 4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเฉพาะบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 26 วันที่ 3 กรกฎาคม 2554 และผลของการใช้บทบาทดังกล่าว

#### 4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ในเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

#### 4.3 ขอบเขตด้านประชากรวิจัย

ใช้ประชากรวิจัยในเขตเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 6 คน ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน 5 คน กำนัน 1 คน

### 5. ข้อจำกัดในการวิจัย

การทำการค้นคว้าอิสระในเรื่องนี้มีข้อจำกัดในการรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับบางส่วนอาจไม่สมบูรณ์ เนื่องจากเป็นการศึกษาวิจัยที่มีระยะเวลาที่จำกัดตามระยะเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น

### 6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 กำนันและผู้ใหญ่บ้าน หมายถึง ผู้นำในระดับท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในหมู่บ้าน ตามระบอบประชาธิปไตย ให้ดำรงตำแหน่ง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตาม พระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457

6.2 บทบาท (Role) หมายถึง สิทธิและหน้าที่ของผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคม

6.3 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึง ตัวแทนของประชาชน ที่เข้าไปทำหน้าที่ออกกฎหมายและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลร่วมกัน สมาชิกวุฒิสภา

6.4 การได้รับการเลือกตั้ง หมายถึง การเป็นผู้ชนะได้รับการเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร



## 7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี

7.2 ทำให้ทราบถึงกลวิธี ของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ใช้บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จนทำให้ชนะการเลือกตั้ง



## บทที่ 2

### วรรณกรรมหรืองานวิจัยเกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
5. บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 และบทบาทที่เกี่ยวข้อง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลไทรมา

#### 1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

พัทธา สายหู (2516) ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทว่า บทบาท คือ ขอบเขตอำนาจหน้าที่และสิทธิในการกระทำของแต่ละงานที่เรามีต่อผู้อื่น ส่วนสถานภาพ คือ ฐานะตำแหน่งที่บุคคลได้จากการปฏิบัติตามบทบาทนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับฐานะตำแหน่งของผู้อื่นตามบทบาทอื่น

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2520) อธิบายความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทมีความหมายใกล้เคียงกับสถานภาพมาก บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่างๆ พึงกระทำ นั่นคือ เมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สภาพใดอย่างใดแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้นๆ จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

อมรา พงศาพิชญ์ (2521) แสดงความเห็นได้ว่า บทบาท คือ สิทธิหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตัว เช่น บทบาทของพ่อก็คือ ทำ

หน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดีและรู้จักทำมาหากิน และบทบาทของลูกก็คือ เคารพเชื่อฟังพ่อแม่และทำตัวเป็นคนดี

ทิตยา สุวรรณะชฎ (2527) ได้กล่าวสรุปฐานะตำแหน่งและบทบาททางสังคมไว้ดังนี้

1. มีสถานภาพ (Status) อยู่จริงในสังคม และมีอยู่ก่อนที่ตัวคนจะเข้าไปครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็น (ought to role) ประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง
3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี (culture and tradition) ในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดฐานะตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น
4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้น ได้มาจากสังคมการณ์ (socialization) ในสังคมนั้นๆ
5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริงๆ ของคนที่ครองฐานะตำแหน่งอื่นๆ เพราะพฤติกรรมจริงๆ นั้น เป็นผลของปฏิกิริยาของคนที่ครองฐานะตำแหน่ง ที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็น บุคลิกภาพของตนเองและบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เข้าร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้น (stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่เกิดการติดต่อทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2528) กล่าวถึงสถานภาพและบทบาท (status and role) ว่า สถานภาพเป็นตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นสิทธิและหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่ เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้น มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะบุคคลทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น และมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตนเอง บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ เช่น เป็นพ่อ บทบาท คือต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาท คือ สั่งสอนอบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนใจ บทบาทคือ ปฏิบัติตามหมอสั่ง

ลิวินสัน (Levinson, D.J., 1964) ได้กล่าวถึงความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ ซึ่งสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบ และอื่นๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการชี้บ่งหน้าที่อันควรกระทำ
2. บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คาด และกระทำเพื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ
3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้นๆ นั่นเอง

กรีน (Green A.W., 1972) อธิบายว่า สถานภาพคือตำแหน่ง และบทบาทคือคุณลักษณะซึ่งถูกคาดคะเนว่าจะต้องมีอยู่ในตำแหน่งนั้นๆ กล่าวคือ บทบาทเป็นสิ่งที่กลุ่มคาดหวังว่าบุคคลจะต้องกระทำเพื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ

ยังและแม็ก (Young, K., and R.W. Mack. 1959) ให้ความหมายว่า บทบาท คือหน้าที่ของฐานะตำแหน่งเมื่อบุคคลหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งใด สิ่งก็ตามมากับตำแหน่งก็คือการที่จะต้องมีการปะทะสัมพันธ์กับตำแหน่งอื่นๆ ภายในกลุ่ม ทั้งสูงกว่าและต่ำกว่า สิ่งก็ตามมากับตำแหน่งอันเป็นเครื่องกำหนดสำหรับการดำรงฐานะตำแหน่งนั้นๆ ที่เรียกว่า บทบาท

จากความหมายของบทบาทที่มีนักวิชาการต่างๆ ให้ความหมายไว้ สามารถศึกษาในที่แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทจะเห็นได้ว่า บทบาทนั้นเป็นเรื่องที่ได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นๆ จะต้องมีสิทธิและหน้าที่ที่ต้องกระทำอย่างไรบ้าง ในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ก็เช่นเดียวกัน จึงได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่จะต้องทำอะไรบ้าง และได้วางระเบียบไว้อย่างชัดเจน ว่าบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรนั้น จำเป็นต้องเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตัวเองที่กำหนดไว้ในองค์กรนั้นๆ เพื่อให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดี ถูกต้องมีประสิทธิภาพ และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทราบถึงบทบาทของตนในองค์กร ว่ามีขอบเขตการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงไร เพื่อจะได้แสดงบทบาทตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีเป็นได้ด้วยความถูกต้อง และมีประสิทธิภาพในการทำงานนั้นๆ ตามหน้าที่และการปฏิบัติงานต่อไป

สรุปได้ว่า “บทบาท” หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และสิทธิ ซึ่งผูกพันอยู่กับสถานภาพหรือฐานะตำแหน่งทางสังคม โดยที่สังคมจะกำหนดหรือคาดหวังบทบาทของบุคคลในแต่ละสถานภาพหรือฐานะตำแหน่งไว้ เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพหรือฐานะตำแหน่งนั้นๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

## 2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองที่ถือว่าประชาชนมีอำนาจสูงสุด การเลือกตั้งเป็นรูปแบบหนึ่งของการได้มาซึ่งระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยแต่การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการซื้อเสียง การศึกษาเรื่องบทบาทก้านันผู้ใหญ่ว่านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องเรียนรู้แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยว่าการปกครองระบอบนี้คือการปกครองที่ชอบธรรม และ “ต้องกระตุ้นเร่งเร้าให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ตลอดจนการใช้วิถีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวันทั้งในสถานศึกษา สถานที่ทำงาน ครอบครัวและชุมชน โดยกระทำอย่างต่อเนื่อง” (ปริญญา นาคฉัตรีย์ 2547: 95)

นักทฤษฎีหลายท่านได้เน้นถึงการยอมรับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการมีความรับผิดชอบในการบริหารประเทศชาติ โดยถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองมาจากประชาชน โดยประชาชนจะเลือกผู้แทนเข้าไปดำเนินการบริหารบ้านเมืองแทนตน ซึ่งตามความคิดของนักทฤษฎีประชาธิปไตย เช่น จอห์น ล็อก (John Locks) และ โทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson) มีแนวคิดที่ว่า ประชาชนมีความเสมอภาคกันและมีความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานปกครองประเทศชาติ แต่เมื่อประชาชนมีมากขึ้น จึงต้องมีการเลือกผู้แทนเป็นตัวแทนของประชาชนไปเป็นปากเสียงแทนประชาชน อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย บางรูปแบบยังไม่มีหรือมีน้อยมากในสังคมประชาธิปไตย ขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียมและประเพณีของแต่ละประเทศ นักวิชาการหลายท่านได้สร้างตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง บนพื้นฐานข้างต้น เช่น การศึกษาของ เมธิ ครองแก้ว (Krongkaew, Medhi 1977) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งในบริบทสากลเพื่อประยุกต์เข้ากับสังคมไทย โดยมีแนวคิดว่ามีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัคร ต้องใช้สิทธิอย่างอิสระปราศจากการใช้อิทธิพลหรืออำนาจอัดบังใดๆ หรือมีการซื้อสิทธิขายเสียง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

เดวิด เฮลด์ (David Held 1987) ได้รวมแนวคิดเห็น ไลเบอร์ลอล (Liberal) และมาร์กซิส (Marxist) เข้าด้วยกัน และให้ความหมายว่า แต่ละบุคคลควรมีเสรีภาพ และความเท่าเทียมกันในการกำหนดแนวทางของชีวิตของตนเอง นั่นคือพวกเขาควรจะมี ความพอใจกับสิทธิที่เท่าเทียมกันในกรอบและโอกาสที่ให้แก่พวกเขา ครอบคลุมที่ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น (สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า พ.ศ. 2543 หน้า 11)

โรเบิร์ต ดาล (Robert A. Dahl 1971:3) ได้ให้คำจำกัดความว่า ประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองระบอบหนึ่ง ที่ทางรัฐบาลต้องตอบสนองความชอบของประชาชน ที่ถือว่าเป็นความเท่าเทียมของการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของประชาธิปไตย ผู้อื่น (สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า 2543: 12)

ในระบอบประชาธิปไตยตามแนวคิดของผู้วิจัยเห็นว่า การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์จะต้องปราศจากการซื้อเสียง เพราะผู้สมัครที่ซื้อเสียงหรือมีการทุจริต เข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมืองด้วยรูปแบบและวิธีการอื่น เป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย อย่างหาที่ติไม่ได้ (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน 2546:312)

## 2.1 ความหมายของประชาธิปไตย

คือ เป็นการผสมระหว่างสองตัว ได้แก่ “เดมอส” (Demos) กับ “เครตอส” (Kratos) เดมอสหมายถึง ประชาชน เคตอส หมายถึง การปกครอง “Kratos” เป็นคำนาม (คำกริยา คือ “kratien”) เมื่อนำสองศัพท์ผนวกเข้าด้วยกันจึงสื่อความหมายว่า เป็นการปกครองของประชาชน(จิโรช วิระสย สุรพล ราชภัฏทรัพย์ สุรพันธ์ ทับสุวรรณ 2551)

ทินพัน นาคะตะ (2545:46) ได้สรุปหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ ดังนี้

การปกครองแบบประชาธิปไตย ถือหลักว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย หรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการออกกฎหมายโดยผ่านสภานิติบัญญัติ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ โดยผ่านทางฝ่ายบริหาร และประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการผ่านศาล การใช้อำนาจเหล่านี้ได้มาจากความยินยอมของประชาชน ฉะนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ทั้งนี้เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องยึดมั่นในความสำคัญของบุคคล ในความเสมอภาคและเสรีภาพของมนุษย์

1) การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีวิธีการคือ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเลือกผู้นำฝ่ายต่างๆ รวมทั้งมีวิธีการควบคุมการใช้อำนาจของผู้นำเหล่านั้น ประชาชนมีบทบาทในการปกครองคือการเลือกตั้ง รัฐบาลจึงเป็นหน่วยการปกครองที่กำหนดระเบียบปฏิบัติต่างๆ เกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจการตัดสินใจตามแบบประชาธิปไตย

2) ประชาธิปไตย มีความมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเพราะหลักการของประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงประชาชน ไม่ใช่เพื่อผู้มีอำนาจ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ “และรัฐบาลที่ดีจะต้องยึดหลักการปกครอง โดยคำนึงถึงความสุขของประชาชน เป็นสำคัญ” (ฐปนรรต พรหมอินทร์ 2549: 111)

## 2.2 ประเภทของประชาธิปไตย อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1 *ประชาธิปไตยทางตรง* ประชาธิปไตยแบบนี้ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการปกครองตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจปัญหาของประเทศ

2.2.2 *ประชาธิปไตยทางอ้อม* (ประชาธิปไตยโดยตัวแทน) ประชาชนทำหน้าที่เลือกผู้แทนไปทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน ถือว่าเป็นการปกครอง โดยประชาชน โดยยึดหลักเจตนารมณ์ของฝ่ายเสียงข้างมากอันเป็นผลมาจากการเลือกตั้งนั่นเอง ประชาธิปไตยแบบนี้ นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ได้นิยามความหมายของการ

ปกครองในระบอบประชาธิปไตยไว้ว่า “เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน”

ดังนั้น โดยหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนี้ยึดถือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สำหรับประชาชนจะไปมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างไรบ้างนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของประชาธิปไตยที่ประเทศนั้นๆ นำมาใช้ ประเทศต่างๆ ทั่วโลกนำเอาการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ ส่วนใหญ่ใช้ประชาธิปไตยทางอ้อม ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจอุดมในการปกครองประเทศ ผู้ปกครองบ้านเมืองจะต้องมาจากความยินยอมและได้รับฉันทานุมัติจากประชาชนส่วนใหญ่ โดยผ่านกระบวนการของการเลือกตั้ง การเลือกตั้งจึงเปรียบเสมือนหัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ให้ปวงชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีบทบาททางการเมืองโดยตรง การเลือกตั้งจึงเป็นกลไก และกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญยิ่ง ของการดำรงไว้ซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชน และ “จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังวิถีชีวิตและวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชนทุกคน นับแต่วัยเด็กและทุกวัยต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัว และร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและทุกองค์กรในสังคม การปลูกฝังในเรื่องดังกล่าวมิใช่เฉพาะเรื่องของการเมืองเท่านั้น แต่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับทุกเรื่อง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมด้วย” (ฐปนรรต พรหมอินทร์ 2549:119)

**2.3 การเลือกตั้งกับระบอบประชาธิปไตย** การเลือกตั้งเลือกผู้แทนราษฎรมีผลสำคัญทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยหลายประการคือ

1) เป็นการกำหนดผู้ที่สมควรจะดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับต่างๆ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล และ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และนักการเมืองผู้ทำหน้าที่บริหารระดับท้องถิ่น เพราะบุคลากรทางการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามาจะมีคุณภาพดีหรือเลวก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เลือกตั้ง เป็นสำคัญ

2) เป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่ระบอบการเมืองการปกครอง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนในรูปแบบของการจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้ปกครองจึงเป็นการกระทำโดยสันติ ทำให้รัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลในนามของประชาชน ทำให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเกิดความผูกพันอยู่กับนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลที่ตนเลือกขึ้นไป เป็นกลไกเชื่อมโยง สะท้อนทัศนคติของประชาชนต่อนโยบายของรัฐบาลในกรณีของ “ระบบการเมืองไทย เป็นเรื่องของการต่อสู้แข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่ง

อำนาจการเมือง และชนชั้นนำที่เข้าสู่เวทีอำนาจมักเป็นบุคคลที่มีความได้เปรียบในการเข้าสู่อำนาจในการเลือกตั้งทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง” (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน 2546: 306)

**กล่าวโดยสรุป** แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย ที่ผู้วิจัยได้นำมากล่าวข้างต้น เป็นการศึกษาถึง ความหมาย ที่มา และประเภทของประชาธิปไตย เพื่อต้องการให้ทราบว่าประชาชนมีความรู้ในเรื่องการเมืองการปกครองของไทยในระบอบประชาธิปไตยมากน้อยแค่ไหน โดยเฉพาะแนวคิดของประชาธิปไตยในเรื่องการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นการเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการซื้อเสียง

ในเรื่องการซื้อเสียงก็เช่นกัน ประชาชนต้องตระหนักว่า ผลเสียของการซื้อเสียงเป็นตัวถ่วงความเจริญต่อพัฒนาการในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องไม่สนับสนุนผู้สมัครที่ซื้อเสียงด้วย ไม่ว่าจะด้วยรูปแบบหรือวิธีการใดๆ ก็ตาม ในทางกลับกัน ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ต้องตระหนักถึงผลเสียของการซื้อเสียงเช่นกัน คุณธรรมและจริยธรรมจะต้องมีอยู่ในจิตสำนึกของนักการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะหัวใจของประชาธิปไตยและอำนาจที่แท้จริง อยู่ที่ประชาชนทั้งสิ้น ประชาชนต้องมีอิสระทางความคิด ผู้สมัครหรือนักการเมืองจะมาน้อมน้ำหรือชักจูงไม่ได้ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะต้องกระทำโดยลับ และมีความชอบธรรม อำนาจหรืออิทธิพลใดๆ จะมาเปลี่ยนแปลงให้การเมืองไทยเบี่ยงเบนไปจากระบอบประชาธิปไตยโดยไม่ได้

### 3. แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียง

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียง ประกอบด้วย บทบาทการหาเสียง หลักการทั่วไปในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และปัญหาในการหาเสียง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร 2541, 206) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

#### 3.1 บทบาทของการหาเสียง

เป้าหมายของการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ การแสวงหาการสนับสนุนในทางการเมืองจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสามารถแบ่งการสนับสนุนออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การสนับสนุนโดยกลุ่ม (group support) กลุ่มในที่นี้ อาจเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีขนาดของกลุ่มใหญ่ เล็ก แตกต่างกันไป การหาเสียงกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เป็นการคาดหมายว่าจะให้การสนับสนุนตน หรือพรรคการเมืองที่ตนสังกัด โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าไม่มีความเป็นกลางทางการเมืองในกลุ่มบุคคลใด การนิ่งเงียบของคนส่วนใหญ่ไม่ได้หมายความว่าไม่มีความเป็นกลางทางการเมืองหากแต่เป็นเพราะไม่ประสงค์จะแสดงออกมากกว่า การทำให้กลุ่มต่างๆ ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งจึง



เป็นภารกิจที่สำคัญในการหาเสียง โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ ชุมชนใหญ่ๆ กลุ่มพลังเงียบ นานวันยิ่งเพิ่มปริมาณมากขึ้นจะเป็นที่กังวลใจของฝ่ายจัดการการเลือกตั้ง

2) การสนับสนุนโดยปัจเจกชน (individual support) ในกรณีของปัจเจกชนที่มีความเชื่อพื้นฐานเช่นกันว่าปัจเจกชนแต่ละคนย่อมมีบุคคลหรือพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบ และมีความผูกพันพร้อมที่จะไปลงคะแนนเสียงให้กับบุคคลหรือพรรคการเมืองที่ตนชื่นชอบ ดังกล่าว ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องเข้าไปถึงปัจเจกชนที่เป็นพลังเงียบ และปัจเจกชนที่มีความนิยมในพรรคการเมืองอื่น เพื่อโน้มน้าวให้สนับสนุนตน ซึ่งปัจเจกชนทั่วไปมีมิติในการเลือกสรรข่าวสารอยู่ 3 ประการ คือ

(1) การเลือกที่จะเปิดรับ (selective exposure) การเปิดรับ หมายถึง โอกาสของช่องทางการสื่อสารที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยอมรับ โดยการเปิดรับช่องทางการสื่อสารใดสื่อสารหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นบันไดขั้นแรกที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะได้รับการสนับสนุนทางการเมือง ความรู้ในเรื่องช่องทางการสื่อสารจึงเป็นประโยชน์ต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในการสร้างโอกาสให้กับตนเองในการเข้าถึงปัจเจกชน

(2) การเลือกที่จะรับรู้ (selective perception) แม้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเปิดรับช่องทางการสื่อสารของผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้วก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะยอมรับข่าวสารที่ส่งมาจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ข่าวสารที่สอดคล้องกับความนึกคิดสภาพสังคมของกลุ่มเป้าหมายย่อมได้รับความสนใจมากกว่า

(3) การเลือกที่จะจดจำ (selective retention) การจดจำเป็นขั้นตอนสุดท้าย ในกระบวนการยอมรับ เนื่องจากข่าวสารที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตระหนักถึงย่อมทำให้เกิดการจดจำในข่าวสารนั้น และหากผู้มีสิทธิเลือกตั้งจดจำข่าวสารของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้ ก็ย่อมมีโอกาสที่จะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครนั้นๆ

### 3.2 หลักการทั่วไปในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

หลักทั่วไปของการหาเสียง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับใดก็ตาม มีหลักสำคัญ 3 ประการดังนี้

1) การชักจูงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเปิดเผยให้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้แก่ตน การระดมกลุ่มผู้สนับสนุนนี้ จะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงจากกลุ่มเป้าหมายของตนเป็นพื้นฐาน

2) การกระตุ้นผู้สนับสนุนที่ซ่อนเร้น (latent support) ให้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง จากสถิติที่ผ่านมาพบว่า ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งมีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งประมาณครึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด พลังเงียบในส่วนใหญ่อาจมีผู้ที่สนับสนุนฝ่ายตนรวมอยู่

ด้วย หากสามารถกระตุ้นผู้สนับสนุนซ่อนเร้นเหล่านี้ให้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งได้ก็จะเป็นการเพิ่มคะแนนเสียงให้สูงขึ้น

3) การเปลี่ยนใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามให้หันมาสนับสนุนตน ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสามารถหาวิธีการที่จะโน้มน้าวจิตใจ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่ไม่ใช่ฐานเสียงของตนให้มาสนับสนุนตนและลงคะแนนเสียงให้ในที่สุด ซึ่งนอกจากจะเป็นการเพิ่มคะแนนเสียงให้กับตนแล้ว ยังเป็นการตัดคะแนนของฝ่ายตรงข้ามอีกด้วย

#### 4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของเงินกับการเลือกตั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของเงินกับการเลือกตั้ง ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านมาเรียบเรียงเพื่อให้เกิดความเข้าใจใน 3 ประเด็น ดังนี้

4.1 บทบาทของเงินกับค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง การใช้จ่ายเงินในการหาเสียงเลือกตั้ง เริ่มตั้งแต่ ค่าสมัคร ค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียง ซึ่งผู้ที่ได้เปรียบมักเป็นผู้ที่มีทรัพยากรทางการเมืองโดยเฉพาะ “เงิน” ในฐานะทุนที่สูงกว่า เพราะในการเลือกตั้งนั้น เราปฏิเสธไม่ได้ว่าเงินมีบทบาททั้งโดยตรงและทางอ้อม บทบาทที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ได้แก่ การใช้จ่ายเงินในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งนั้น ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องใช้เงินในการดำเนินกิจกรรมการหาเสียงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าพิมพ์ป้ายโฆษณา แผ่นปลิว ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปหาเสียงตามหมู่บ้านต่างๆ เพื่อเข้าถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู หรือ ค่าจ้างห้วคะแนน ตลอดจนการซื้อที่โฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือซื้อเวลาโฆษณาในวิทยุ และโทรทัศน์ ก็จำเป็นที่จะต้องใช้จ่าย ผู้สมัครบางคนยอมเสี่ยงเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งของตนเอง เช่น สร้างหรือซ่อมวัด โรงเรียน สะพาน และเส้นทางคมนาคมต่างๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในงานสังคมเพื่อเสริมสร้างบารมีของตน เช่น งานมงคลสมรส งานบวช งานทอดผ้าป่า งานเลี้ยงวันเกิด เป็นต้น ในส่วนนี้หลายครั้งได้รับความร่วมมือและประสานงานมาจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่นั้นๆ นอกจากนั้นผู้สมัครอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายในรายการอื่นๆ อีก ในระยะเวลาก่อนวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากผู้สมัครมีแนวโน้มต้องหาทางประชาสัมพันธ์ หรือโฆษณาตัวเองด้วยเทคนิคใหม่ๆ หรือวิธีการหาเสียงแบบ “ไฮเทค” เพื่อไม่ให้ช้ากับคู่แข่งและเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้คะแนนเสียงมากขึ้น

เงินกับกระบวนการหาเสียงข้างต้นนี้ เรารู้จักในนามของ “ค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง” ซึ่งได้มีการยอมรับอย่างเป็นทางการกล่าว คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550

มาตรา 49 บัญญัติว่า “การใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใด ให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนนี้ เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด โดยหารือกับหัวหน้าพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด” ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งกำหนดว่าผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้งแต่ละคนต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งไม่เกิน 1,500,000 บาท (หนึ่งล้านห้าแสนบาท)

**4.2 การเลือกตั้งเป็นเรื่องของผู้มีฐานะ** ในกรณีของประเทศกำลังพัฒนามีคำกล่าวไว้ว่า “ประชาธิปไตยเป็นการเมืองของคนรวยเพราะต้องใช้เงินทุนสูง” คนจนไม่มีสิทธิในทางการเมืองตามปกติในนาประเทศที่เป็นประชาธิปไตยก็ได้ออกกฎหมายจำกัดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้เช่นกัน การยอมรับบทบาทของเงินดังกล่าวแทบจะไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ถ้าเงินนั้นถูกนำไปใช้ในทางที่ควรจะเป็น แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ใช้เงินเพื่อวัตถุประสงค์ที่เกินกว่าที่กฎหมายอนุญาตและเป็นการขัดต่อกฎหมายอีกด้วย

พงศธร จันทรแก้ว (2535:36) ได้ศึกษางานเขียนของ เจอร์ลด์ แอล เค อติส (Gerald L. Curtis) ในการเลือกตั้งของญี่ปุ่น ใน ค.ศ. 1967 ที่เจอร์ลด์ แอล เคอติส ได้ทำการศึกษาพบว่า พรรคเสรีประชาธิปไตยได้ให้ความช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคการเมืองของตน ถึงคนละ 3,000,000 เยน ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่มากกว่ากฎหมายกำหนด

**กล่าวโดยสรุป** บทบาทของเงินกับการเลือกตั้ง มีอยู่ 3 ประเด็นหลัก คือ ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติ ความเชื่อของบุคคลในเรื่องการเมืองว่า การเมืองเป็นเรื่องของผู้มีฐานะ และกรณีการเงินในการซื้อเสียงของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง เพราะบทบาทของเงินมีความสำคัญต่อการเลือกตั้ง ทำให้การหาเสียงเลือกตั้งดังกล่าว ต้องใช้จ่ายเงินทุกครั้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก เหมือนกับคำกล่าวไว้ว่า “การเมืองเป็นกีฬาของคนที่มีเงิน” หากเปรียบเทียบในกรณีของคนไทย ความรู้สึกเช่นนี้ไม่แตกต่างกันมากนัก จากการศึกษาเรื่องนี้ไม่สามารถระบุได้อย่างแน่นอนว่า ผู้ที่มีเงินเท่านั้นที่จะชนะการเลือกตั้ง แต่เราอาจกล่าวได้ว่า เงินทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในหมู่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมากขึ้นทุกที ไม่ว่าเขตเลือกตั้งจะใหญ่หรือเล็กก็ตาม แม้ในปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้สมัครที่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งสูงขึ้น แต่ผู้สมัครเหล่านั้นก็มีได้แรงกล้าวกฎหมายแต่อย่างใด

กลับหาวิธีหลบเลี่ยงการใช้จ่ายเงินดังกล่าว เพื่อชัยชนะในการเลือกตั้งของตนอยู่ตลอด อันเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันแก้ไขต่อไป

### 4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการซื้อเสียงเลือกตั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับการซื้อเสียงเลือกตั้ง เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงรูปแบบและวิธีการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งและหัวหน้าคณะในลักษณะต่างๆ โดยได้นำบทลงโทษเรื่องการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาอธิบายเพิ่มเติมด้วย จะเห็นว่าในการเลือกตั้งทุกครั้ง เมื่อ “เงินตรา” กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการได้มาซึ่งชัยชนะ การซื้อเสียงเลือกตั้งจึงกลายเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองไทยอย่างสม่ำเสมอ และเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดเจนสำหรับการเลือกตั้งในทุกระดับ เพราะ “ปัญหาการซื้อเสียงเลือกตั้งมิได้เกิดจากตัวผู้สมัครฝ่ายเดียว แต่เกิดจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยว่ามีจิตสำนึกในความเป็นประชาธิปไตยมากนักน้อยเพียงใด และประชาชนควรเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มิใช่หน้าที่ของ กกต.” (ปริญญา นาคฉัตรีย์ 2547:83) ซึ่งสามารถอธิบายได้หลายประเด็นดังนี้

**4.3.1 ความหมายของการซื้อเสียงเลือกตั้ง** กระทรวงมหาดไทย ได้ให้คำจำกัดความหมายของการซื้อคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไว้ว่า “การซื้อคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นเรื่องของการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือตัวแทนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง จ่ายเงินให้แก่ผู้เลือกตั้ง เพื่อให้ลงคะแนนเสียงให้แก่ตนหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการตอบแทน และรวมถึงการให้คำมั่นสัญญา ตลอดจนอามิสสินจ้างหรือผลประโยชน์ต่างๆ เพื่อให้ตนหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้ง” พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 53 “ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้เร่งวันการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด...” ซึ่งความผิดดังกล่าวถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้

จากคำจำกัดความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การซื้อเสียงมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเนื่องกันอยู่ 4 ประการ คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตัวแทนผู้สมัครหรืออีกนัยหนึ่งคือ หัวหน้าคณะลงคะแนนเสียง และประการสุดท้ายคือ เงินหรือผลประโยชน์ต่างๆ องค์ประกอบดังกล่าวมีความสำคัญเท่าๆ กัน จะขาดความต่อเนื่องอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้ เพราะจะทำให้กระบวนการซื้อเสียงได้ผลน้อย

4.3.2 **รูปแบบการซื้อเสียงเลือกตั้ง** การซื้อเสียงเลือกตั้งที่เกิดขึ้นมีการดำเนินการในหลายรูปแบบด้วยกันทั้งทางตรงและทางอ้อม (สุรเดช คลองแก้ว 2550)ซึ่งสามารถประมวลออกมาได้ดังนี้

1) **รูปแบบการซื้อเสียงทางตรง** ตามความหมายของกระทรวงมหาดไทย กำหนดว่า การซื้อเสียงโดยตรง คือการจ่ายเงินไปให้แก่ผู้เลือกตั้ง เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้เลือกตั้งออกเสียงให้แก่ตนหรือผู้อื่นในรูปของตัวเงิน การจ่ายเงิน โดยทั่วไปมักผ่านคนกลางมากกว่าที่จะให้โดยตรง แม้จะมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 มาตรา 53 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด..” หรือกรณีมาตรา 55 “ห้ามมิให้ผู้ใดจัดยานพาหนะ นำผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้ง หรือนำกลับไปจากที่เลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารยานพาหนะ หรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ หรือจูงให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้ง หรือกลับจากที่เลือกตั้งเพื่อจูงใจหรือควบคุมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด..” แต่ในความเป็นจริง ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ยังมีกรฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวอยู่เสมอ รูปแบบและวิธีการหลีกเลี่ยงกฎหมายมีหลากหลายวิธี เช่น

(1) การซื้อคะแนนเสียงผ่านกำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนของการปกครองท้องที่ วิธีการคือ ผู้สมัครและคณะหาเสียงของผู้สมัครแต่ละคนจะไปพบกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่บ้าน ซึ่งในเขตเลือกตั้งที่มีอดีต ส.ส. เป็นเจ้าบุญทุ่มอยู่ในพื้นที่เขตการปกครองของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมักทำตนเป็นหัวคะแนนในฐานะคนกลาง เพื่อซื้อขายคะแนนเสียงให้แก่อดีต ส.ส. หรือผู้สมัครที่เป็นเจ้าบุญทุ่มเหล่านี้เพราะในชุมชนขนาดเล็ก เช่น ตำบล หรือ หมู่บ้าน มักจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมเป็นการส่วนตัวระหว่างหัวหน้าปกครองตำบล หมู่บ้าน กับประชาชนในตำบล หมู่บ้าน เป็นพื้นฐาน ดังนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงอาศัยช่องทางนี้ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านช่วยกันระดมคะแนนเสียงและชักชวนให้ชาวบ้านลงคะแนนเสียงให้แก่ตนหรือพรรคพวกของตน เช่น การย้ายบุคคลอื่นเข้ามาในทำเนียบบ้านของลูกบ้านของตน เพื่อช่วยลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัคร ทั่วๆ ที่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 138 จะกำหนดลักษณะของการกระทำผิดว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการหรือยินยอมให้มีการย้ายบุคคลใดเข้ามาในทะเบียนบ้านของตนเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ..” แต่ยังมีกรกระทำผิดในลักษณะดังกล่าวอยู่ ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

ขั้นตอนในการดำเนินการอาจจะเริ่มตั้งแต่เมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เลขประจำตัวแล้วจะให้เงินแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านโดยทั่วถึงกันทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกอำเภอในเขต

เลือกตั้ง หรืออาจเรียกกันว่า ผู้ใหญ่บ้านมาประชุมเลี้ยงสุรา อาหาร และรับเงินไปเพื่อซื้อเสียงหรือ แจกจ่ายแก่ชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอยู่แล้ว ทั้งนี้จะจ่ายค่าซื้อเสียงในอัตราคน ละ 200 บาทบ้าง 500 บาทบ้าง ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 155 ได้กำหนดลักษณะ ของการกระทำผิดไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจกหรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตเลือกตั้งใน ระหว่าง 18.00 น. ของวันเลือกตั้ง..”

(2) การซื้อเสียงโดยผ่านหัวคะแนน การซื้อเสียงลักษณะนี้ นอกจากจะ กระทำโดยผ่าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านดังกล่าวแล้ว ยังมีการซื้อเสียงโดยผ่านหัวคะแนนอีก เพราะ หัวคะแนนจะเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างผู้สมัคร กับประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนน โดยการใช้จ่าย ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมาเป็นปัจจัยในการซื้อเสียง

(3) การซื้อคะแนนเสียงโดยอามิสสินจ้างและคำมั่นสัญญาต่างๆ การซื้อ คะแนนเสียงโดย อามิสสินจ้างอาจทำในรูปแบบการเลี้ยงสุรา อาหาร การจัดมหรสพ เช่น ดนตรี ภาพยนตร์ หมอลำ โนราห์ หนังตะลุง ลิเก ในนามของผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง การทำสัญญากู้เงินไว้ ล่วงหน้า หรือการจ่ายเช็ค เป็นเงินจำนวนหนึ่งให้ไว้แก่หัวคะแนน หรือชาวบ้าน เพื่อให้นำไปรับเงิน เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว รวมทั้งการให้คำมั่นสัญญาแก่ผู้เลือกตั้งต่างๆ ที่ทำอย่างเป็นกิจลักษณะ ผู้สมัครจะติดต่อกับประชาชนเอง ซึ่งเป็นไปตามความสมัครใจของแต่ละคน แต่โดยทั่วไป นอกจาก กรณีที่กล่าวมาแล้ว ผู้สมัครส่วนใหญ่จะซื้อคะแนนเสียงโดยผ่านหัวคะแนนระดับอำเภอซึ่งจะเป็นผู้ มีชื่อเสียง และมีประสบการณ์ผ่านการเลือกตั้งมาก่อนแล้ว เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา จังหวัด หรือหัวคะแนนอาชีพ หัวคะแนนเหล่านี้จะมีบัญชีรายชื่อ หน่วยเลือกตั้งแต่ละหน่วย และ รายชื่อจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หน่วยใดมีจำนวนเท่าใด ซึ่งรวบรวมมาจากหัวคะแนนระดับตำบล และหัวคะแนนระดับหมู่บ้าน

(4) การซื้อบัตรประจำตัวประชาชน การซื้อคะแนนเสียงเลือกตั้ง บางครั้งจะเกี่ยวข้องกับบัตรประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะผู้สมัครบางรายที่ต้องการ หลีกเลี่ยงว่า ผู้เลือกตั้งจะลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน ไม่ลงให้คู่แข่ง ก็จะมีการซื้อบัตรประชาชน ของผู้เลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2550 มีข้อห้ามเรื่องการซื้อบัตรโดยบัญญัติไว้ในมาตรา 70 แบ่งเป็น 2 กรณี คือ

ก. กรณีแรก ซื้อบัตรประชาชนเพื่อเก็บไว้ไม่ให้ไปลงคะแนนเสียง โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้วิธีนี้ จะดูว่าพื้นที่ใดในเขตเลือกตั้งที่ลงสมัครนั้น เป็นพื้นที่ที่คู่แข่งมี คะแนนเสียงหนาแน่นกว่าตน และคิดว่าประชาชนจะไม่ไปลงคะแนนเสียงให้แก่ตนเองอย่าง แน่แน่นอน จึงทำการกว้านซื้อบัตรประชาชนในพื้นที่นั้น เพื่อไม่ให้คนไปลงคะแนนเสียงได้ และจะ

ทำการให้คู่ต่อสู้ไม่ได้รับคะแนนเสียงในพื้นที่นั้นด้วย ผู้สมัครที่ใช้วิธีนี้หวังว่าในพื้นที่อื่นๆ ที่มีคะแนนเสียงสนับสนุนคน ประชาชนจะไปลงคะแนนเสียงให้ตน แต่ในพื้นที่ที่คะแนนเสียงเป็นของคู่ต่อสู้ ก็จะให้วิธีซื้อบัตรประชาชนเก็บไว้เพื่อตัดคะแนนเสียงคู่ต่อสู้ แล้วในที่สุดตนก็จะมีคะแนนเสียงชนะคู่ต่อสู้ในเขตเลือกตั้งนั้นๆ

ข. กรณีที่สอง ซื้อบัตรประชาชนเพื่อให้บุคคลอื่น ซึ่งมีค่าใช้จ่ายของบัตรประชาชนไปลงคะแนนเสียงแทนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใช้วิธีการนี้จะทุ่มเงินมหาศาลกว่าที่ซื้อบัตรประชาชนจากบุคคลที่คิดว่าจะไม่ไปลงคะแนนเสียง หรือจะไปลงคะแนนเสียงให้คู่ต่อสู้ เมื่อได้บัตรประชาชนแล้ว ก็จะให้พรรคพวกของตน นำบัตรของผู้คนที่ซื้อมาไปลงคะแนนเสียงวันเลือกตั้งด้วย ซึ่งวิธีการนี้จะสำเร็จด้วยดีต้องอาศัยความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งด้วย วิธีการนี้ถ้าสำเร็จ ผู้สมัครได้รับคะแนนเสียงที่สร้างขึ้นมากด้วยการทุจริตมากพอ ก็จะทำให้ผู้สมัครได้เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรได้เช่นกัน เช่น มาตรา 70 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งรู้อยู่แล้วว่าตนเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น พยายามลงคะแนนเลือกตั้ง หรือลงคะแนนเลือกตั้ง โดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่มีได้มิไว้สำหรับตนหรือที่ปลอมแปลงขึ้นต่อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเพื่อลงคะแนนเลือกตั้ง

2) รูปแบบการซื้อเสียงทางอ้อม อาจกล่าวได้ว่าการซื้อเสียงทางอ้อมเป็นวิธีการที่ซับซ้อน และแตกต่างจากรูปแบบการซื้อเสียงทางตรง บางที่เราไม่สามารถกำหนดได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม อาจนิยามความหมายของการซื้อเสียงโดยทางอ้อมว่าเป็น การชักนำหรือจูงใจให้ผู้เลือกตั้งไปออกเสียงให้แก่ตนหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ใช่ในรูปของตัวเงินอาจเป็นการจัดอำนวยความสะดวกในการไปใช้สิทธิของผู้เลือกตั้ง โดยมีขอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการแจกสิ่งของ และการสร้างสาธารณประโยชน์ต่างๆ รวมทั้งการบริจาคเงินผ่านองค์กรหรือบุคคลกรณีการซื้อเสียงโดยอ้อม มีวิธีการหลากหลาย ดังนี้

(1) การจัดหาหรือนำพาคนไปลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง วิธีนี้มีใช้ลักษณะของการซื้อคะแนนเสียงในรูปของตัวเงินโดยตรง แต่เกี่ยวเนื่องกับการใช้จ่ายเงินในทางอ้อมซึ่งเป็นหลักประกันแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในอันที่จะให้ได้คะแนนเสียงก่อน เรื่องอื่นๆ เอาไว้คิดทีหลัง ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่หวังจะสร้างคะแนนเสียงด้วยวิธีนี้ มักจะให้บรรดาหัวคะแนนของตน นัดหมายกับคนในเขตเลือกตั้งของตนโดยจัดหาพาหนะให้เพื่อใช้รับส่งคนไปยังคูหาเลือกตั้งแล้วบรรดาหัวคะแนนก็จะบอกให้คนช่วยลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 55 ได้บัญญัติข้อห้ามดังกล่าวไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดจัดยานพาหนะ นำผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้ง หรือนำกลับไปจากที่เลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารยานพาหนะหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ หรือจัดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่

เลือกตั้งหรือกลับจากที่เลือกตั้งเพื่อจงใจหรือควบคุมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด”

(2) การแจกสิ่งของและการสร้างสาธารณประโยชน์ วิธีนี้ยังแยกได้อีก 2 รูปแบบ โดยพรรคดี ผ่องแผ้ว (2527:186) ได้อธิบายวิธีการไว้ ดังนี้

การแจกสิ่งของ วิธีการนี้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักกระทำกันเพื่อหลีกเลี่ยงการแจกเงิน โดยแจกเป็นสิ่งของแทน แต่หวังว่าจะได้คะแนนเสียงจากประชาชนเหมือนกันในการเลือกตั้ง เช่น จังหวัดยโสธร และจังหวัดสุรินทร์ มีผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนนำน้ำปลา ข้าวสาร มาแจกให้กับประชาชน โดยบอกให้คนไปเลือกตนเป็นข้อแลกเปลี่ยน เช่น มีการแจกเสื้อผ้าเพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงจากการศึกษาพบว่า ในการเลือกตั้งที่จังหวัดหนึ่งของชายแดนภาคใต้ได้ชี้ให้เห็นถึงการแจกเงินหรือสิ่งของโดยทั่วไปนั้น ไม่เกิดขึ้นเฉพาะจากการเสนอของผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น แต่ปรากฏว่ามีบางท้องถิ่นที่ประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้เรียกร้องจากผู้สมัครเสียเอง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงสนับสนุน

สรุปได้ว่า การหาเสียง ชื่อเสียง ต้องผ่านหัวคะแนน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชน

## 5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

การจะเป็นผู้อุปถัมภ์ในทางการเมืองได้นั้น ผู้อุปถัมภ์ จำเป็นต้องมีอำนาจทั้งอำนาจในองค์กรอำนาจในสังคม และอำนาจทางเศรษฐกิจ ก็จะสามารถทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จทางการเมืองสูง เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องจะต้องรู้ถึงแนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ว่ามีแนวคิดและความหมายอย่างไรบ้าง สามารถอธิบาย ดังนี้

**5.1 ความหมายของระบบอุปถัมภ์** ความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองไทยเป็นความสัมพันธ์เชิงผู้อุปถัมภ์ (patron & client relation) ระบบอุปถัมภ์ หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 ฝ่าย ต่างสถานภาพทางการเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า จะใช้อำนาจและปัจจัยต่างๆ ให้ความคุ้มครองต่ออีกฝ่ายหนึ่งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า ซึ่งฝ่ายหลังจะตอบแทนโดยการช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ไป และอุทิศตัวเพื่อรับใช้ผู้อุปถัมภ์

### 5.1.1 ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์

1) เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตั้งอยู่บนความไม่เสมอภาคในฐานทางสังคมของบุคคล



2) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบถาวรโดยผู้อุปถัมภ์มีพันธะหน้าที่ดูแลปกป้องคุ้มครองชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ผู้ใต้อุปถัมภ์ ในขณะที่ผู้ใต้อุปถัมภ์ก็มีพันธะหน้าที่ที่จะต้องเคารพเชื่อฟังรับใช้และให้ความจงรักภักดีแก่ผู้อุปถัมภ์

3) ผู้ผู้ใต้อุปถัมภ์ปราศจากซึ่งสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ รวมทั้งสิทธิทางกฎหมาย

**5.2 วัฒนธรรมทางการเมืองกับระบบอุปถัมภ์** วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยกำหนดลักษณะพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล กลุ่มบุคคล วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยแบบไพร่ฟ้า อำนาจนิยม ซึ่งเคยชินกับการรับอามิสสินจ้างในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยขาดความเป็นอิสระ แต่สะท้อนสถานะของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ เช่น นักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง ต้องมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองในฐานะศูนย์กลางของอำนาจรัฐ นักการเมืองจึงต้องพึ่งพิงหัวหน้าพรรคการเมืองและคณะผู้บริหารของพรรค รวมทั้งแหวนำของกลุ่มต่างๆ (factions) ภายในพรรคการเมืองในลักษณะแบบอุปถัมภ์หรือความอนุเคราะห์จากแกนนำกลุ่มในพรรคการเมือง

**5.3 ระบบอุปถัมภ์ในระบบการเมืองไทย** ระบบการเมืองไทยมักแสดงฐานะของบุคคลผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ความเป็นผู้อุปถัมภ์ ส่วนบุคคลที่มีฐานะ เป็นผู้ใต้อุปถัมภ์ก็มีฐานะทางสังคมเศรษฐกิจที่ด้อย บุคคลสองกลุ่มนี้ต่างมีความเกี่ยวพันประสานอ้อมชอมกันโดยความยินยอมต่อกันแม้จะมีการเอารัดเอาเปรียบกันก็มีได้เป็นประเด็นสำคัญมากนัก ส่วนประกอบของสังคมที่มีความเกี่ยวพันกัน โดยไม่ได้กล่าวถึงการเอารัดเอาเปรียบและในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับในระบบการเมืองไทยว่า ผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง ข้าราชการระดับสูงต่างกำเนิดขึ้นและดำรงอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ระบบอุปถัมภ์เป็นปรากฏการณ์ระบบการเมืองไทยที่ทุกคนยอมรับระบบอุปถัมภ์ว่า เป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคมการเมืองไทย

**5.4 ความสำนึกในบุญคุณกับการเมืองภายใต้ระบบอุปถัมภ์** ตามหลักศาสนาไม่ว่าจะเป็นชาวพุทธ คริสต์ อิสลาม บรรพบุรุษของคนไทยเหล่านี้มักเป็นผู้นับถือผีสง เทวดา ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมและศาสนาร่วมอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีความรู้สำนึกในบุญคุณของผู้อื่น ส่วนในทางการเมืองและการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะไม่จ่ายเงินซื้อเสียงให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง แต่หากผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเคยช่วยเหลือด้านสังคม หรือช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม เมื่อถึงเวลาเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีความสำนึกในบุญคุณที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้กระทำไว้ ก็จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัคร บางครั้งญาติพี่น้องบางคนอาจรับเงินจากหัวหน้าคะแนนของผู้สมัครไว้แล้ว ด้วยความสำนึกในบุญคุณของญาติที่มาขอร้อง ให้ลงคะแนนเสียงให้

ผู้รับสมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็กระทำไปด้วยความสำนึกในบุญคุณนั้นๆ

ดังนั้นพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงเกิดขึ้นและเป็นไปภายใต้สำนึกในบุญคุณ การเมือง และการเลือกตั้งของไทยจึงอยู่ภายใต้ลักษณะของระบบอุปถัมภ์

อคิน ระพีพัฒน์ (อ้างใน กนก วงศ์ตระหง่าน มิติทางการเมืองในปรากฏการณ์ของสังคมไทย 2530 : 6-20) พิจารณาระบบความสัมพันธ์ทางสังคมและลักษณะโครงสร้างแบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยโดยแยกประเด็น คือ

1) โครงสร้างทางสังคมไทยเป็นรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ โดยเน้นความสัมพันธ์แบบนายกับบ่าว เจ้ากับไพร่ ในรูปของความสัมพันธ์ในการตอบแทนผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นจุดสำคัญ นั่นคือความใกล้ชิดและเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ผู้อุปถัมภ์จะอยู่ในฐานะที่สูงกว่าผู้รับอุปถัมภ์ในเชิงสัมพันธ์ คุณสมบัติของผู้อุปถัมภ์ตั้งอยู่บนคุณสมบัติของความเป็นนายที่มุ่งให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจเป็นสำคัญ

2) คุณค่าทางสังคมของคนไทย ตั้งอยู่บนคุณค่าของความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ดังนั้น ผู้อุปถัมภ์จึงมีคุณสมบัติเป็นไปตามความคาดหวังของผู้รับอุปถัมภ์ เช่น การให้ความช่วยเหลือ ความเป็นลูกพี่ เพื่อนที่ดี นักเลง ความเกรงใจ บุญคุณ ความเคารพอาวูดสและความใกล้ชิดและความมั่นคงปลอดภัย

แนวความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์จึง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีฐานะต่างกัน ซึ่งต่างอยู่ในฐานะทางสังคมที่สูงกว่าและต่ำกว่า และเป็นความสัมพันธ์ที่นี้อาจจะเป็นความสัมพันธ์แบบต่อเนื่องและยาวนานมาก็ได้

ในกรณีของสังคมไทย ลักษณะเด่นของค่านิยมเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่เป็นสังคมในระบบอุปถัมภ์ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

3) การนับถือพุทธศาสนา คนไทยโดยทั่วไปดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพุทธศาสนา และตัวแทนของศาสดา อันได้แก่ พระสงฆ์ ศาสนาพุทธเป็นสิ่งที่บุคคลยึดเหนี่ยวเป็นแบบแผนในการปฏิบัติตนให้ดีงาม ดังนั้นในประเด็นทางการเมือง ปรากฏว่ามีการใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือ เช่น ในการซื้อเสียงเลือกตั้ง อาจมีการใช้พระสงฆ์ซึ่งถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติของบุคคล เป็นห้วคะแนนให้กับตน ไม่โดยทางตรงก็เป็นทางอ้อม หรือแม้แต่คำสอนทางศาสนา ก็มีผลส่งเสริมให้เกิดการซื้อเสียงเพิ่มมากขึ้นอันได้แก่ คำสอนเรื่องการพูดปด ความกตัญญู ฯลฯ

4) การให้ความสำคัญในเรื่องของเงิน จากโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนเงินตราเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เงินกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด มีผลให้บุคคลพยายามต่อสู้เพื่อ

ส่งเสริมฐานะคนให้มั่นคงโดยอาศัยวัตถุเป็นเครื่องมือ ในการซื้อเสียงเลือกตั้ง การใช้จ่ายเงินและการบริจาคเงินทำให้เกิด “ความดีและคุณธรรม” ในสายตาของชาวบ้านโดยทั่วไป โดยคุณสมบัติของผู้มั่งคั่งและทรัพย์สินมาก มีแนวโน้มที่จะใช้เงินให้กลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตนกับหัวคะแนน และหัวคะแนนใช้รูปแบบเดียวกันกับชาวบ้านแตกต่างกับคะแนนเสียง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการช่วยเหลือกัน ผู้วิจัยคิดว่า ประชาชนในชนบทยังมีอีกมากที่ให้ความสำคัญกับฐานะทางการเงินของบุคคลในสังคมหรือในหมู่บ้านของตน คนมีฐานะหรือคนมีเงินทำอะไรก็ดูดีไปหมด จัดงานอะไรถ้าเป็นคนมีฐานะหรือภาษาชาวบ้านว่า “คนรวย” จะมีคนไปร่วมงานมาก แต่ถ้างานคนจนแม้แต่งงานสมรสหรืองานศพแทบจะไม่มีใครไปเลย ไล่ช่องทำบุญก็เหมือนกัน คนรวยไล่ช่องหลายร้อยหลายพันบาท คนจนไล่สิบบาทหรือยี่สิบบาท การให้ความสำคัญในเรื่องของเงินในช่วงการเลือกตั้งก็ยังเป็นปัญหาที่สำคัญของระบบการเลือกตั้งของไทยอยู่เสมอ

5) การยกย่องอำนาจและบุญวาสนาบารมี ในเรื่องอำนาจ คนไทยมีความผูกพันมาจากระบบศักดินา ถือว่าคนที่รับตำแหน่งหน้าที่สำคัญทางราชการเป็นผลมาจากบุญวาสนาบารมี ดังนั้นคนไทยจึงยอมรับอำนาจที่มาจากเบื้องบน และเห็นว่าเขาเป็นคนดี ในเรื่องการซื้อเสียงเลือกตั้ง จะเป็นได้ว่านอกจากเขา ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องเป็นบุคคลที่มีเงินตรา ถ้ามีอำนาจมาก เช่นเคยเป็นข้าราชการ เป็นผู้ได้รับการยกย่องในสังคม ก็จะทำให้ประชาชนยอมคล้อยตามที่จะไปลงคะแนนเสียงตามที่เขาขอร้อง โดยอาจรับเงินเป็นค่าตอบแทนการเสียเวลา ฉะนั้น อำนาจหากผู้สมัครคนใดมีมากก็จะเป็นหลักประกันได้ว่า จะต้องมีการพ้องและบริวารมาก เวลาหาเสียงจะห้อมล้อมไปด้วยบุคคลเหล่านี้ หากชาวบ้านเปลี่ยนแนวความคิดในเรื่องการยกย่องอำนาจได้ ผู้สมัครที่มีคุณธรรมจริยธรรม คงได้เข้ามาบริหารบ้านเมืองแทนพวกที่มีอำนาจ เหมือนกับที่เป็นอยู่ในขณะนี้คือ พุดง่าย ๆ ชาวบ้านแทบจะไม่มีโอกาสในการบริหารบ้านเมืองเลย นอกจากจะคอยรับใช้ผู้มีอำนาจอย่างที่กล่าวมาข้างต้น

6) การยึดถือความสำคัญของตัวบุคคล ค่านิยมในส่วนนี้ สืบเนื่องมาจากความพร้อมในตัวบุคคลที่ได้รับความนิยมนั้นเป็นผู้พร้อมทั้งการเงินและอำนาจ และบุคคลเหล่านี้มีความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือกันเป็นส่วนตัว มีความสำคัญในการประกอบกิจกรรมเกือบทุกประเภทและโดยลักษณะของคนไทยที่เห็นความสำคัญในแง่มนูนี้ เนื่องจากคนไทยเป็นผู้เล็งเห็นผลเลิศในทางปฏิบัติมากกว่าที่จะยึดมั่นในอุดมการณ์ กล่าวคือ จะสนใจกับสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริงได้ไม่ยาก โดยเฉพาะในเรื่องที่ตนได้ผลประโยชน์ เช่น การนิยมเข้าข้างผู้ชนะ ใครยึดอำนาจได้ถือว่าเป็นฝ่ายถูก ในแง่ของการซื้อขายเสียงก็เช่นเดียวกัน

7) การเคารพความเป็นอาวุโส ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่คนโบราณสอนให้ยึดมั่น โดยให้เคารพผู้ใหญ่ เชื้อผู้ใหญ่ เพราะถือว่าผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน หรือมีประสบการณ์มากกว่า ส่วนมากผู้อาวุโสจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งสูงและอายุมาก ผู้เยาว์โดยทั่วไปจะเกรงใจผู้ใหญ่ และไม่กล้าแสดงความคิดเห็น มักมีพฤติกรรมคล้อยตาม ในการซื้อเสียงส่วนมากจะเป็นการรับเงินโดยเป็นอิทธิพลของผู้อาวุโสที่ให้ทำตาม ผ่านกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ นั่นคือ การอบรมกล่อมเกล่าทางการเมือง โดยผ่านตัวการที่สำคัญคือ ครอบครัว ทั้งที่ในปัจจุบันผู้ที่อายุน้อย อาจมีความรู้ความสามารถมากกว่าผู้อาวุโสบางคน ทั้งในเรื่องการศึกษา และประสบการณ์การทำงานด้านต่างๆ แต่ผู้อาวุโสยังมีบทบาทสำคัญในเรื่องต่างๆ อย่างมากในสังคมไทย

8) การรักพวกพ้องและพรรคพวก การรักพวกพ้องออกมาในรูปรักเพื่อนฝูง รักกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือพื้นเพเดียวกัน การรวมกลุ่มนี้ก่อให้เกิดการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มโดยบุคคลในกลุ่มที่มีฐานะดีกว่า โดยลูกน้องหรือผู้มีฐานะด้อยกว่าจะตอบแทนด้วยการเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณ ในการซื้อเสียงเลือกตั้งก็เช่นกัน ส่วนใหญ่จะเป็นการช่วยเหลือพรรคพวกมากกว่าจะเป็นการรับเงินโดยตรง ผู้ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มหรือเป็นผู้มีอิทธิพลของกลุ่มอาจใช้ประเด็นนี้ปลุกจิตสำนึกให้คนรู้สึกว่าจะต้องช่วยเหลือ เพราะเป็นพวกเดียวกัน

9) การสำนึกในบุญคุณและการมีความกตัญญู เป็นค่านิยมที่มีความสำคัญทุกสมัย โดยสถาบันต่างๆ ในการกล่อมเกล่า จะถ่ายทอดคุณธรรมนี้ว่าเป็นสิ่งที่ควรจะมีในทุกคนทำให้บุคคลมีความคิดว่าต้องตอบแทนหรือช่วยเหลือผู้มีพระคุณไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์หรือผู้มีพระคุณในทุกๆ ด้าน ในเรื่องการซื้อเสียง ถ้ามีผู้มีพระคุณมาขอร้องและให้เงินตอบแทนก็จะทำให้ผู้ที่เคยเป็นผู้ถูกช่วยเหลือตน จะใช้เป็นโอกาสตอบแทนบุญคุณได้ทางหนึ่ง สังคมไทยในเรื่องการสำนึกในบุญคุณและการมีความกตัญญูรู้คุณ ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่คนไทยผูกพันอยู่กับแนวคิดนี้ ยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ถ้าเป็นการช่วยเหลือในทางที่ดี เป็นคุณแก่สังคมถือว่าเป็นเรื่องที่ถูกควรสนับสนุน แต่ถ้าผู้สมัครหรือหัวหน้าคณะใช้โอกาสนี้เพื่อการช่วยเหลือในเรื่องการเลือกตั้งแล้วถือว่าเป็นสิ่งที่น่ากลัวมากในสังคมการเมืองไทย

10) การเชื่อถือในเรื่อง โชคชะตากรรม คนไทยโดยทั่วไปจะพอใจในสถานภาพที่ตนเป็นอยู่ยอมรับในเรื่องโชคชะตาและเวรกรรม มีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ น้อย โดยเฉพาะในทางการเมือง เนื่องจากได้รับคำสั่งสอนว่า การเมืองเป็นเรื่องของหน่วยงานทางราชการ เป็นเรื่องของชนชั้นนำ และผู้มีฐานะ ด้วยเหตุนี้จึงมีผลทำให้คนไทยไม่ยินดียื่นร้ายกับเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น และการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็จะไปเพราะถูกระดมจากผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดเรื่องค่านิยมอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว ถ้าความเชื่อในเรื่องโชคชะตากรรมของประชาชนยังเป็นแบบนี้ ก็จะเป็นผลดีกับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเรื่องการซื้อเสียงได้ต่อไป

กล่าวได้ว่า คุณลักษณะของคนไทยทั้ง 8 ประการ ในลักษณะที่เป็นระบบอุปถัมภ์ มีอิทธิพลส่งเสริมให้เกิดการเจริญเติบโตของการซื้อเสียงได้ในแง่มุมต่างๆ แม้แต่เรื่องการเลือกตั้งก็ตาม ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความเห็นว่า “ยังมีตัวอย่างระบบอุปถัมภ์ในเรื่องอาวูโสให้เห็นว่าถ้าผู้อาวูโสหรือผู้ใหญ่บอกว่า ผู้สมัครคนนั้นคนนี้ดี ผู้น้อยก็ล้อยตาม โดยการเลือกผู้สมัครตามที่ผู้อาวูโสแนะนำและยอมรับในอำนาจตามระบบอาวูโส” (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน 2521: 43) การกล่าวถึงระบบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และค่านิยมของไทยก็เพื่อชี้ให้เห็นบทบาทของสังคมที่เอื้อต่อการซื้อเสียงเลือกตั้ง เพราะสังคมไทยมีกระบวนการอบรมสั่งสอนให้คนมีความผูกพันตั้งแต่ในระบบครอบครัว เครือญาติ เพื่อร่วมงาน ระดับการบังคับบัญชา การมีอุปการคุณ การตอบแทนบุญคุณ การไม่เนรคุณ การมีความเกรงใจ การแบ่งปันผลประโยชน์ โดยความสัมพันธ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่เป็นฝ่ายอุปถัมภ์คือผู้มีบุญคุณต่อคนอื่นในทุกระดับของสังคม มีความได้เปรียบในการดำเนินชีวิตรวมทั้งการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เพราะผู้อุปถัมภ์จะสามารถเป็นผู้กำหนดให้ผู้ได้อุปถัมภ์ กระทบการใดๆ ได้ตามความต้องการของตนและผู้ได้อุปถัมภ์หรือผู้ติดหนี้บุญคุณมักจะยินดีรับใช้หรือตอบสนองความต้องการอยู่แล้ว ทั้งนี้เพราะวิถีการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมของคนไทยส่วนใหญ่เกิดจากมรดกทางประวัติศาสตร์โดยยึดถือกับการมีเจ้านายในทางการเมืองก็เช่นเดียวกัน การที่ผู้มีอำนาจในองค์กรที่มีอำนาจในการบริหารจัดการ เช่น ด้านบุคลากร ด้าน การบริการ ด้านกลไกของระบบราชการ เป็นต้น รวมถึงการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี จะสามารถสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงเป็นระบบอุปถัมภ์เพื่อหวังผลทางการเมืองได้ในทุกรูปแบบ

## 6. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

### 6.1 ความหมายและองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (Elections)

เป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมือง (political process) เป็นกิจกรรมที่เกือบจะขาดไม่ได้ ไม่ว่าประเทศนั้นจะปกครองในระบอบใดหรือด้วยลัทธิการเมืองใดต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งด้วยกันทั้งสิ้น ในช่วงที่ทศวรรษที่ผ่านมาเพียงบางประเทศเท่านั้นที่ไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นได้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ และประเทศดังกล่าว นั้น ต่างก็มีปัญหาในด้านความมีเสถียรภาพทางการเมือง (political stability) ยิ่งกว่าประเทศที่จัดให้มีการเลือกตั้งได้ไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้งที่ไหน หรือแบบใด จุดร่วมสำคัญของการเลือกตั้ง คือ การระดมมติมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครอง นอกจากนี้การเลือกตั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการเลือกสรรผู้ปกครองเลือกแนวนโยบายที่ใช้ ให้การเรียนรู้ทางการเมือง และการสร้างบูรณาการของชาติ ฯลฯ เป็นต้น ด้วยคุณประโยชน์ดังกล่าว จึงทำให้การเลือกตั้งมี

ความสำคัญในกระบวนการทางการเมือง ทั้งนี้เป็นไปตามสถานการณ์ความแตกต่างของนโยบายทางการเมืองอุดมการณ์ทางการเมืองและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในระบบการเมืองด้วย การเลือกตั้งที่มีการแข่งขันกันสูง มักจะมีการใช้เทคนิคต่างๆ ในการเลือกตั้งสูงตามไปด้วย (อุดม พิริยสิงห์ 2532: 117)

นักรัฐศาสตร์ต่างก็ให้ความหมายของการเลือกตั้งแตกต่างกัน ตามทัศนะและแง่มุมของแต่ละคน ซึ่งพอสรุปได้ว่า การเลือกตั้งหมายถึง การที่บุคคลใด บุคคลหนึ่ง ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้เลือกบุคคลหนึ่งจากหลายๆ คน หรือจากบัญชีผู้สมัคร รับเลือกตั้งหลายๆ บัญชี เพื่อให้บุคคลที่ตนเองเลือกจะได้รับเลือกไปดำเนินกิจกรรมทางการเมืองแทน จากความหมายดังกล่าว การเลือกตั้งจึงมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. มีบุคคลหลายคนหรือบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ประชาชนเลือกหากมีบุคคลให้เลือกเพียงคนเดียว จึงไม่น่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยสมบูรณ์ตามความหมายนี้
2. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีเสรีภาพโดยสมบูรณ์ที่จะพิจารณาเลือกผู้สมัครรายใดได้ตามความปรารถนา รัฐจะต้องให้หลักประกันเสรีภาพในข้อนี้อย่างมั่นคง หากผู้เลือกตั้งถูกบังคับขู่เข็ญให้ไปเลือกตั้ง หรือต้องเลือกบุคคลที่ตนไม่ปรารถนาโดยจำยอมก็ไม่น่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยสมบูรณ์เช่นกัน
3. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องมีเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งโอกาสที่จะได้รับฟังนโยบาย ความคิดเห็นจากผู้สมัครอย่างกว้างขวาง และไม่ถูกกีดกัน ในข้อนี้ถือว่า การเลือกตั้งยอมรับสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์อย่างเต็มที่

## 6.2 ความสำคัญของการเลือกตั้ง

ความสำคัญของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น นับเนื่องมาจากทฤษฎีประชาธิปไตยคลาสสิก (กาญจนา แสนสาธา 2552) ทฤษฎีดังกล่าวบ่งชี้ว่า การเลือกตั้งมีบทบาทอย่างสำคัญในการปกครองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ การเลือกตั้งคือการเลือกรัฐบาลที่จะมาทำการปกครอง นอกจากนั้น การเลือกตั้งยังเป็นเสมือน “ห้ามล้อ” ของการปกครอง ผู้ได้รับการเลือกตั้งต้องตระหนักถึงความปรารถนาของปวงชนที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะจากการตัดสินใจกระทำของผู้สมัครที่ลงสมัครรับเลือกตั้งชื่อนั้นเอง กระบวนการเลือกตั้งนำมาซึ่งการจัดตั้งรัฐบาล และจำกัดการกระทำของรัฐบาล นอกจากนั้น การเลือกตั้งยังเป็น “กลไกเชื่อมโยง” ทัศนคติต่อกิจสาธารณะของปวงชนเข้ากับนโยบายของรัฐบาล ความสำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย ก็คือ การกระทำของรัฐบาลต้องสอดคล้องกับความปรารถนาของปวงชน การเลือกตั้งสร้างกลไกเชื่อมโยงส่วนสำคัญสองส่วนนั้นเข้าด้วยกัน

## 6.3 หลักเกณฑ์สำคัญของการเลือกตั้ง (ประหยัด หงษ์ทองคำ 2525: 137-138)

**6.3.1 หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง** (Freedom of Election) หมายถึงการให้ความเป็นอิสระต่อการออกเสียงเลือกตั้ง โดยมีให้มีการขู่มขู่บังคับให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงอันแท้จริงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

**6.3.2 หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา** (Periodic Election) หมายความว่า การเลือกตั้งจะต้องมีกำหนดเวลาแน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้ง โดยปกติทุก 4 ปี เป็นต้น

**6.3.3 หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง** (Genuine Election) หมายถึง การดำเนินการให้การเลือกตั้งได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ รัฐบาลจะต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะป้องกันมิให้มีการคดโกง ในการเลือกตั้งเกิดขึ้น โดยการให้ประชาชนจัดการเลือกตั้งของตนเองให้มากที่สุด รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้น มิได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม อย่างแท้จริง

**6.3.4 หลักการออกเสียงทั้งชายหญิง** (Universal Suffrage) หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่กรณีที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่รับรองกันทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลวิกลจริตหรือมีจิตบกพร่อง เป็นต้น

## 7. บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 และบทบาทที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ไว้โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

### 7.1 กำนัน

กำนัน มีหน้าที่ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 34 ถึง มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 อยู่ 8 ประการ คือ

- 1) หน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล
- 2) หน้าที่เกี่ยวกับคดีอาญา เช่น การปฏิบัติให้เป็นไปตามหมายจับหมายค้น
- 3) หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับคนเดินทาง เช่น ให้ที่พักอาศัยแก่คนเดินทางตามสมควร
- 4) หน้าที่ในการตรวจตราดูแลรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์
- 5) หน้าที่เกี่ยวกับการทะเบียน
- 6) หน้าที่ที่เกี่ยวกับการสำรวจต่างๆ และการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่

7) หน้าที่ในการเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

8) หน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการสภาตำบล

## 7.2 ผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ปกครองประชาชนที่อยู่ในเขตหมู่บ้านของตนและรักษาความสงบเรียบร้อยของลูกบ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ มาตรา 27 ดังนี้

1) ป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน รวมทั้งรายงานเหตุการณ์ผิดปกติในหมู่บ้าน

2) ปฏิบัติเกี่ยวกับการกระทำผิดคดีอาญา เช่น ยึดของกลาง จับกุมผู้กระทำความผิด ปฏิบัติให้เป็นไปตามหมายค้น หมายจับ หมายยึดทรัพย์ เป็นต้น

3) บำรุงส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน

4) ป้องกันโรคติดต่ออันตรายจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกสุขลักษณะ

5) เป็นประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน และป้องกันโจรสลัด

6) ว่ากล่าวตักเตือนลูกบ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย

7) เรียกระดมลูกบ้านออกระงับเหตุจลาจลหรือเพลิงไหม้ และติดตามจับกุมผู้ร้ายที่ทาลายทรัพย์สินและฆ่าคนตาย

8) เรียกประชุมประชาชนเพื่อปรึกษาหรือและแจ้งข้อราชการ

9) จับกุมผู้กระทำความผิด ผู้ต้องสงสัย ส่งให้นายอำเภอสอบสวน

10) เรียกหรือควบคุมคนจรแปลกหน้านอกสามโนคร่วมสอบสวน

11) หน้าที่ในการป้องกันภัยอันตรายและรักษาความสุขสำราญแก่ประชาชน

12) หน้าที่ในการรับข้อราชการมาประกาศแก่ประชาชน

13) หน้าที่ในการนำเรื่องเดือดร้อนในตำบล หมู่บ้าน แจ้งแก่ปลัดอำเภอ นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดทราบตามลำดับ

14) หน้าที่ในการตรวจตรา คูแลบ้านเรือนของประชาชน โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในที่เปลี่ยวซึ่งอาจต่อแหลมต่อภัยโจรสลัด

15) หน้าที่รายงานต่อฝ่ายอำเภอและตำรวจเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นพร้อมกับจับกุมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย ส่งให้นายอำเภอและตำรวจสอบสวน



### 7.3 หน้าที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายอื่น

นอกเหนือจากพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 แล้วยังมีกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับที่ได้บัญญัติหน้าที่ของนักปกครองไว้ ดังนี้

1) หน้าที่เกี่ยวกับสภาตำบล ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 พ.ศ. 2515 กำหนดให้กำนันท้องที่เป็นประธานกรรมการสภาตำบล ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบลเป็นกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง ร่วมกิจกรรมกับผู้ทรงคุณวุฒิ หมู่บ้าน หนึ่งคนซึ่งประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกกรรมการสภาตำบล

2) หน้าที่ในการเป็นกรรมการสุขาภิบาล พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 ได้เพิ่มเติมหน้าที่ให้กับกำนัน และผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลขึ้นอีก คือ ให้เป็นกรรมการสุขาภิบาลโดยตำแหน่ง ร่วมกับข้าราชการอื่นๆ และกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งช่วยกันบริหารกิจการของท้องถิ่น

3) หน้าที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน อพป. กระทรวงมหาดไทย ประกาศจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองขึ้นตามพระราชบัญญัติการจ้ดระเบียบการบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ.2522 โดยยึดเอาหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องที่เป็นหลัก กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการกลางโดยตำแหน่ง ถ้าหมู่บ้านนั้นมีผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นกำนัน ก็ให้กำนันเป็นประธานกรรมการกลาง สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านนั้นเป็นกรรมการกลาง

4) หน้าที่การป้องกันโรคระบาด พระราชบัญญัติโรคระบาดปศุสัตว์ และสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2474 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานเป็นนายตรวจประจำตำบล ซึ่งได้แก่ กำนันในท้องที่นั้น เมื่อกำนันได้รับรายงานจากเจ้าของสัตว์หรือทราบว่ามีโรคระบาดสัตว์เกิดขึ้นในท้องที่ของตนจะต้องรีบไปสอบสวนอาการของโรคระบาดยังสถานที่ที่สัตว์นั้นอยู่ทันที เมื่อเห็นว่าเป็นโรคระบาดหรือเพียงสงสัยว่าจะเป็นโรคระบาดจริงต้องรีบดำเนินการให้คำแนะนำเพื่อกำจัดโรคระบาดนั้นแล้วรายงานให้อำเภอทราบโดยเร็วที่สุด

5) หน้าที่เกี่ยวกับการทำสวนครัวและการเลี้ยงสัตว์ โดยพระราชบัญญัติการสวนครัวและการเลี้ยงสัตว์เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือน พ.ศ. 2482 ได้กำหนดให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีหน้าที่ในการสอดส่องตรวจตรา ให้คำแนะนำประชาชนทำสวนครัว คือ ปลูกพืชผักหรือทำการเลี้ยงสัตว์เพื่อเอาไว้กินเป็นอาหารในครอบครัว ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการบรรเทาค่าครองชีพของประชาชน ในการนี้กำนันและผู้ใหญ่บ้านจะต้องทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ลูกบ้านในเขตปกครองของตนด้วย

6) หน้าที่เกี่ยวกับชลประทานราษฎร กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นพนักงานตามพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร พ.ศ. 2482 มีหน้าที่ สั่งเกณฑ์แรงงาน เครื่องอุปกรณ์การชลประทาน โดยสั่งเกณฑ์จากประชาชนผู้ได้รับประโยชน์ในเขตชลประทานนั้น พร้อมทั้งแบ่งปันงาน ควบคุมงานตามที่ได้เกณฑ์แรงงานมาจนกว่างานจะแล้วเสร็จ

7) หน้าที่เกี่ยวกับการชลประทานหลวง ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2486 กำหนดหน้าที่ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ดูแลรักษาคันคลองและหนองน้ำให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและสามารถใช้การให้เป็นประโยชน์ได้อยู่เสมอ ถ้ามีเหตุอะไรให้เกิดความเสียหายแก่คันคลองหรือทางน้ำ จะต้องหาทางแก้ไขและแจ้งให้อำเภอทราบโดยด่วน

## 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

อิสระ สุวรรณบล วิภา เรื่องสกุล และฐปนรรต วัฒนาภรณ์ (2535) ได้ศึกษาในเรื่องกลไกการเลือกตั้ง สรุปได้ว่า เงินยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ได้รับการเลือกตั้ง โดยเงินส่วนใหญ่จะถูกใช้ในการซื้อคะแนนเสียง ผ่านหัวคะแนนในรูปแบบที่แนบเนียนกว่าที่เป็นมา เจ้าหน้าที่ของรัฐยังมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้สมัครพรรคหนึ่งพรรคใดได้รับเลือกตั้งมากๆ ทั้งๆ ที่พยายามทำตัวเป็นกลางทางการเมือง ส่วนการเลือกตั้งสกปรกมากขึ้นยังไม่มีคำตอบ แต่มีแนวโน้มที่จะใช้ทุกกลวิธีที่จะให้ได้รับชัยชนะการเลือกตั้ง และยังได้มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกตั้งอย่างละเอียด เพราะการเลือกตั้งเป็น หัวใจของประชาธิปไตย เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนของปวงชนเข้ามาทำหน้าที่นิติบัญญัติและบริหารในระดับต่างๆ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายการเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องยืดหยุ่นล้าใบ และสามารถบังคับใช้ได้อย่างเคร่งครัด ต้องมีการวิเคราะห์กรอบวงการเพื่อปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพและยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการรับส่งหีบบัตร ลักษณะหีบบัตร การทำรายชื่อผู้มีสิทธิ การกาเครื่องหมายในบัตร การตรวจรายชื่อผู้มีสิทธิ การนับคะแนน และการรวมคะแนน และมีข้อเสนอแนะว่าการซื้อเสียงยังอยู่คู่กับการเมืองไทยไปอีกนาน แต่ก็อาจแก้ไขได้ถ้าใช้มาตรการบางอย่าง เช่น ให้มีการเลือกตั้งระดับต่างๆ บ่อยครั้งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นตามวาระ

สุรเชษฐ์ วงษ์มี (2544:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีน้อยลง ในส่วนของการโอนงานที่ทำไปให้ การปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ ในด้านฝ่ายบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาและโครงการต่างๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์ของประชาชน ในส่วนองงานฝ่ายปกครองจะต้องเป็นหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในการรับผิดชอบ ควรจะปรับปรุงบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการทำงานที่ รับผิดชอบให้น้อยลง กำนันและผู้ใหญ่บ้านเข้าใจเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี สามารถตอบคำถามได้ อย่างละเอียดที่เกิดขึ้นของการปกครองในส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เห็นว่าการปรับปรุงเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่มาก เพราะจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อมีการ กระจายอำนาจ บทบาทและอำนาจหน้าที่ ของการทำงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่รับผิดชอบ ต้องเปลี่ยนแปลงไป ในส่วนที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะการ ปกครองท้องที่ พ.ศ. 2547 กำหนดไว้

สงคราม กอสุทธิธีรกุล (2515 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาท้องที่ในหน้าที่ของ กำนันผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยส่วนรวมแล้วยังมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายหรือค่าครองชีพ ทำให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีกำลังใจไม่ดี ทั้งนี้ เพราะต้องการไปพะวงกับการประกอบอาชีพอื่น จึงทำให้ไม่สามารถทุ่มเท กำลังใจให้แก่ราชการได้อย่างเต็มที่ เพราะไหนจะต้องหว่างงานอาชีพของตนเอง และไหนจะต้อง หว่างงานในหน้าที่ราชการ สุดท้ายก็จะทำงานให้แก่รัฐบาลไม่สมบูรณ์ ซึ่งผลเสียก็อาจจะตกอยู่กับ ประชาชนและท้องถิ่น ตลอดจนราชการเป็นส่วนรวม จึงจำเป็นที่ทางราชการจะได้พิจารณาเพิ่มเงิน ตอบแทนตำแหน่ง และจัดสรรสวัสดิการต่างๆ ที่จำเป็นให้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เช่น ในเรื่อง เครื่องแบบ อุปกรณ์การปฏิบัติงานต่างๆ และสิ่งอื่นๆ ที่เหมาะสม เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ให้เพียงพอแก่การครองชีพ และให้สมดุลกับปริมาณ งานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติจากทุกกระทรวง ทบวง กรม และเมื่อได้จัดให้กำนันและผู้ ใหญ่บ้านได้รับการศึกษาอบรมอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอแล้ว ก็จะทำให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมี ขวัญและกำลังใจดีขึ้น มีความรู้ ความสามารถสูง เข้าใจอำนาจหน้าที่ของตนอย่างดี สามารถ ปกครองส่วนภูมิภาคได้อย่างสมบูรณ์ และเป็นพื้นฐานที่ดีแก่การปกครองรูปแบบอื่นในโอกาส ต่อไป

## 8. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลไทรม้าย

เทศบาลตำบลไทรม้าย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองนนทบุรี มีระยะทางห่างศูนย์ราชการจังหวัดนนทบุรีประมาณ 8 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 12 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลข้างเคียง ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีมีแนวกึ่งกลางคลองวัดแดงเป็นเส้นแบ่งเขต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลบางกระสอบ และตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลบางศรีเมือง และตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีมีแนวกึ่งกลางคลองนายมูล ถนนบ้านบางประดู่ – วัดบางนา แนวรั้วหมู่บ้านนนทบุรีปาร์ค ถนนวัดบางรักน้อย ถนนบ้านไทรม้าย ถนนท่าอิฐ และแนวรั้ว หมู่บ้านเพชรลดา เป็นเส้นแบ่งเขต

ประชากร ประชากร จำนวนทั้งสิ้น 21,038 คน จำนวน 11,120 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2557)

เขตการปกครอง แบ่งเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้

- |           |                   |
|-----------|-------------------|
| หมู่ที่ 1 | บ้านวัดแดง        |
| หมู่ที่ 2 | บ้านคลองบางก่าลัง |
| หมู่ที่ 3 | บ้านคลองหลุมมะดัน |
| หมู่ที่ 4 | บ้านไทรม้ายเหนือ  |
| หมู่ที่ 5 | บ้านไทรม้ายใต้    |
| หมู่ที่ 6 | บ้านบางประดู่     |

มีวัด 5 วัด

1. วัดบางนา
2. วัดเพลง
3. วัดไทรม้ายเหนือ
4. วัดไทรม้ายใต้
5. วัดแดง

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร / กลุ่มตัวอย่าง
2. ประเภทข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเฉพาะเจาะจงเนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาวิจัยเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี

การเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเฉพาะเจาะจง โดยต้องการศึกษาบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรณีศึกษาเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี พัฒนาการเมืองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยมากน้อยแค่ไหน อย่างไร ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นหลัก โดยกำหนดให้ตอบคำถามได้อย่างเต็มที่ที่สามารถให้ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นในประเด็นที่ศึกษามาวิเคราะห์ ประมวลและสรุปนำเสนอผลการวิจัย

## 2. ประเภทข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่ในห้องสมุดของสถาบันการศึกษา และเอกสารจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการศึกษาวิจัย

2.2 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งการส่งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประมวลผล ตอบคำถามประเด็นหลักของการวิจัย

## 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

## 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยโดยได้กำหนดแนวทางในการรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษาเอกสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และตำราที่เกี่ยวกับการหาเสียง เกี่ยวกับการเลือกตั้ง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน นำมาประกอบการวิเคราะห์

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.2.1 กำหนดรายชื่อผู้ที่ต้องการสัมภาษณ์

4.2.2 นัดหมายประชากรกลุ่มตัวอย่าง และกำหนดวัน เวลา สถานที่ เพื่อทำการสัมภาษณ์ตลอดจนทำความเข้าใจต่อประเด็นการให้สัมภาษณ์ก่อนการสัมภาษณ์

4.2.3 สัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง

4.2.4 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ ประมวล สรุป และรายงานผล

## 5. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลไทรม้าย มีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ – สกุล	อายุ	ตำแหน่งปัจจุบัน	การศึกษา
นายรินทร์ สายแยม	51	ผู้ใหญ่บ้าน	ปริญญาตรี
นายวิชัย ป้อมพันธุ์	50	ผู้ใหญ่บ้าน	มัธยมศึกษาตอนปลาย
นางสาวสมฤทัย เสือปาน	35	กำนัน	ปริญญาโท
นายศพนธ์ เกิดนาค	49	ผู้ใหญ่บ้าน	อนุปริญญา
นางพลับปลิง กลิ่นกุล	47	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	มัธยมศึกษาตอนปลาย
นางสาววราภรณ์ เทพเฉลิม	45	ผู้ใหญ่บ้าน	มัธยมศึกษาตอนปลาย

## 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา

6.2 การวิเคราะห์เนื้อหาสาระของบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง ของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบพรรคณา

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนข้อเสนอแนะของกำนันผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง และวิธีการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตยของไทย โดยได้สัมภาษณ์กำนันผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลไทรมา อ.เมือง จ.นนทบุรี จำนวน 6 คน ซึ่งแต่ละคนมีประวัติ ดังนี้

นายสุรินทร์ สายแยม อายุ 51 ปี เป็นผู้ใหญ่ หมู่ที่ 1 ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมา 17 ปี จบปริญญาตรี หลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์ วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น รุ่นที่ 1 จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เคยได้รับรางวัล โครงการหมู่บ้านสีขาว

นายวิชัย ป้อมพันธ์ อายุ 50 ปี ผู้ใหญ่หมู่ที่ 2 ดำรงตำแหน่งได้เพียง 1 ปี ได้รับการสนับสนุนจาก นายสุรินทร์ ป้อมพันธ์ ผู้ใหญ่บ้านคนก่อน ซึ่งเป็นพี่ชายก่อนเป็นผู้ใหญ่บ้านได้ช่วยงานพี่ชายตลอดมา

นางสาวสมฤทัย เสือปาน อายุ 35 ปี ดำรงตำแหน่งกำนันได้ 2 ปี เคยเป็นผู้ใหญ่บ้านมาก่อนในปี พ.ศ.2556 ได้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม จบปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ สาขาการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันกำลังศึกษาที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น และยังเป็นประธานกลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลไทรมา ประกอบธุรกิจส่วนตัว

นายศพนธ์ เกิดนาค อายุ 49 ปี ดำรงตำแหน่งได้ 2 ปี อาชีพทำร้านอาหาร กำลังศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รุ่นเดียวกับกำนันสมฤทัย เสือปาน และยังเป็นประธานกรรมการหมู่บ้าน (หมู่ 4) ประธานกองทุนแม่ หมู่ 4 ก่อนได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 ก่อนได้เป็นผู้ใหญ่บ้านเคยเป็นสารวัตรกำนันมาก่อน

นางพลับพลึง กลิ่นกุล อายุ 47 ปี เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 มา 4 ปี ประกอบธุรกิจร้านกาแฟสด เป็นตำรวจอาสา อาสาแรงงานต่างด้าว เป็นประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ได้รับรางวัลอ.ส.ม.ดีเด่น ระดับเขต ปีพ.ศ.2553 กำลังศึกษาที่มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช รุ่นเดียวกับกำนันสมฤทัย เสือปาน



นางสาววรารักษ์ เทพเฉลิม อายุ 45 ปี เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ได้ 2 ปี เป็นต่อจากบิดาประกอบอาชีพทำสวนทุเรียน

## ตอนที่ 1 การศึกษา บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

### 1.1 บทบาทในการนำผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แนะนำตัวพบปะประชาชนในตำบล หมู่บ้าน

กำนันผู้ใหญ่บ้านนอกจากจะมีบทบาทตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ที่แล้วยังต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับประชาชนและการนำผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปแนะนำตัวกับประชาชนในตำบลหมู่บ้าน ก็ถือว่าเป็นประโยชน์กับประชาชน ประชาชนจะได้ทราบนโยบายและข้อมูลต่างๆ ของผู้สมัครฯ แต่ละคนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจว่าจะเลือกใครเข้าไปเป็นตัวแทนของตนในสภาผู้แทนราษฎร ถึงแม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่ได้ใช้หน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านโดยตรง ก็ถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมการเลือกตั้งในแบบประชาธิปไตย โดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ ดังต่อไปนี้

นายรินทร์ สายแย้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ให้ความเห็นว่า ในส่วนตัว เคยพาผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงพื้นที่ในหมู่บ้าน เพราะผู้สมัครฯ จะได้พบปะประชาชนได้อย่างทั่วถึง รับรู้ถึงความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน และประชาชนยัง ได้ทราบถึงคุณสมบัติและนโยบายของผู้สมัครแต่ละคน โดยการพาลงพบปะประชาชนนั้น จะอำนวยความสะดวกให้กับผู้สมัครฯ ทุกคน (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นายวันชัย ป้อมพันธ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ให้ความเห็น ไม่เคยพาผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาพบปะประชาชน เพราะเกรงว่าจะถูกกล่าวหาว่าไม่เป็นกลาง และไม่ใช้หน้าที่ ที่ต้องทำเช่นนั้น ผู้สมัครแต่ละคนมักจะมีแกนนำในพื้นที่พาเดินพบปะประชาชนอยู่แล้ว (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นางสาวสมฤทัย เสือปาน กำนันตำบลไทรมา ให้ความเห็นเห็นว่า ตนเคยพาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไปพบปะประชาชน ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง โดยกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทำได้เพียงช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบว่าจะมีการเลือกตั้ง ส.ส. ในวัน เวลาใด และมีใครเป็นผู้สมัครบ้าง เพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบและออกไปใช้สิทธิของตนเองในการเลือกตั้ง เพื่อณรงค์ให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว และออกไปใช้สิทธิกันมากๆ สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตน เคย

พาสผู้สมัครแนะนำตัวกับประชาชน เนื่องจากทางผู้สมัครฯ ได้เข้ามาขอให้ช่วยพาเดินแนะนำตัวกับประชาชนในพื้นที่ แต่ทำได้เพียงช่วยแนะนำให้ประชาชนรู้จักเท่านั้น ว่าผู้สมัครคนไหนชื่ออะไร เบอร์อะไร ไม่ได้ชี้แนะว่า ประชาชนต้องเลือกคนไหน หรือคนไหน เนื่องจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ทั้งนี้โดยต้องทำกับผู้สมัครทุกคน เพื่อไม่ให้เกิดข้อร้องเรียนใดๆ (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นายยศพนธ์ เกิดนาค ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ให้ความเห็นว่าไม่เคยพาสผู้สมัครฯ พบปะประชาชน เพราะเมื่อเป็นผู้สมัครฯ แล้ว ย่อมเป็นผู้ลงแข่งขัน เพื่อขอรับการเลือกตั้ง ผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ทำงานตลอด 24 ชั่วโมง ในการที่จะนำพาสผู้สมัครมาแนะนำตัวต่อประชาชนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นางพลับพลึง กลิ่นกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า เคยพาสผู้สมัครฯ ลงพื้นที่แนะนำตัวกับประชาชนในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่ แต่ไม่ได้ชี้แนะประชาชนว่าให้เลือกผู้สมัครคนไหน คนนี้ เพราะจะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ผู้สมัครฯ คนใดมาขอให้ช่วยนำก็ช่วยทุกคน ประชาชนจะได้รู้จักแล้วนำไปพิจารณาเวลากาบัตรเลือกตั้ง (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

นางสาววรารัตน์ เทพเฉลิม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ให้ความเห็นว่าไม่เคยพาสผู้สมัครฯ ไปพบปะประชาชน เพราะเกรงว่าจะผิดกฎหมาย เพราะตนดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หรือเกรงจะถูกกล่าวหาว่าทำตัวไม่เป็นกลาง แต่เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่จะได้รับทราบถึงนโยบายของพรรค ที่ผู้สมัครสังกัดอยู่ รวมทั้งประชาชนจะได้รู้ถึงคุณสมบัติของผู้สมัครฯ เพื่อประกอบในการตัดสินใจว่าจะเลือกผู้สมัครคนไหน เมื่อมีผู้สมัครเข้ามาขอให้พาสพบชาวบ้าน ก็จะแนะนำว่าควรจะไปหาเสียงที่สถานที่ไหน ควรจะไปพบใคร เวลาใด (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

**โดยสรุป** บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการนำผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แนะนำตัวพบปะประชาชนในตำบล หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่าง 3 ใน 6 คนเคยพาสผู้สมัคร ลงพื้นที่พบปะประชาชน เพื่อต้องการให้ประชาชนได้รู้จัก และรับทราบนโยบายได้รู้ถึงความสามารถและประสบการณ์ของผู้สมัครฯ เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจ โดยทำกับผู้สมัครฯ ทุกคนที่ร้องขอโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ได้ชี้แนะให้เลือกใคร ขณะที่ 3 ใน 6 คน แนะนำให้ไปพบคนอื่นอีก 2 คน ไม่เคยนำผู้สมัครฯ ไปแนะนำตัวเพราะเกรงจะผิดกฎหมาย

## 1.2 บทบาทในการจัดหาบุคลากรสนับสนุนการเลือกตั้งให้แก่ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ เป็นที่รักเคารพของประชาชนในตำบลหมู่บ้าน ดังนั้นในการรณรงค์หาเสียงแต่ละครั้ง ผู้สมัครฯ ส่วนใหญ่จะขอความ

สนับสนุนจากกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยจัดหาบุคลากรในพื้นที่มาช่วยเหลือเพราะ บุคคลในพื้นที่จะรู้จักประชาชนในตำบล หมู่บ้านของตนเองดีกว่าคนนอกพื้นที่ โดยได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงกัน ส่วนผลตอบแทนที่กำนันผู้ใหญ่บ้านได้นั้นจะเป็นงบประมาณต่างๆ มาพัฒนาในพื้นที่ของตำบล หมู่บ้าน โดยผู้สมัครฯ เหล่านั้น เป็นผู้ประสานงานให้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คนมีความเห็นดังต่อไปนี้

นายสุรินทร์ สายแยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ให้ความเห็นว่า เคยแนะนำบุคลากรในพื้นที่ให้ไปช่วยงานด้านการรณรงค์หาเสียงกับผู้สมัครฯ โดยช่วยทุกคนที่ขอความช่วยเหลือในด้านนี้ พร้อมทั้งแนะนำเส้นทางในหมู่บ้านด้วย ค่าตอบแทนก็เป็นรายได้ของบุคลากรเหล่านั้นในส่วนของผู้ใหญ่บ้านไม่ได้ แต่เมื่อผู้สมัครฯ ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วเขาก็จะหางบประมาณมาช่วยพัฒนาหมู่บ้าน (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นายวิชัย ป้อมพันธ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ให้ความเห็นว่า ยังไม่เคยช่วยเหลือในด้านนี้ รักเบอร์ไหน ชอบผู้สมัครฯ คนใด ก็จะสนับสนุนในใจ จะอำนวยความสะดวกเท่าที่ทำได้แก่ผู้สมัครฯ ทุกคน จะไม่ขัดขวางการหาเสียงของใคร (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นางสาวสมฤทัย เลือปาน กำนัน ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ไม่เคย และไม่มีหัวคะแนนไม่สามารถกระทำการหาหัวคะแนนให้ผู้สมัคร เนื่องจากกำนันต้องวางตัวเป็นกลาง ให้ความยุติธรรมกับผู้สมัครฯ ทุกคน (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นายศพนันท์ เกิดนาค ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ให้ความเห็นว่า ไม่เคยทำ เพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ในการจัดหาบุคคลอื่นแทนตนเอง มีเจตนาไม่วางตัวเป็นกลาง (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นางพลับพลึง กลิ่นกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ให้ความเห็นว่า เคยจัดหาบุคลากรไปช่วยผู้สมัครฯ บุคลากรเหล่านั้นจะได้ค่าตอบแทนเป็นรายวัน ในส่วนนี้ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้การเลือกตั้ง ช่วยเผยแพร่ระบอบประชาธิปไตย ช่วยเรื่องบุคลากรกับผู้สมัครฯ ทุกคน ที่ขอความช่วยเหลือมา (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

นางสาววรรณา เทพเฉลิม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ในเรื่องนี้เคยทำเพราะสนิทสนมช่วยเหลือกันและกันมามาก ทำโดยไม่คิดค่าตอบแทน มองในมุมบวก การที่ผู้ใหญ่บ้านช่วยเหลือผู้สมัครฯ ทุกคนเท่าที่จะช่วยได้ตามกฎหมายกำหนดนั้น หลังจากการเลือกตั้ง ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่เขาก็จะได้รู้ปัญหาของประชาชน แล้วก็หาโอกาสกลับมาช่วยเหลือ (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

**โดยสรุป** บทบาทในการจัดหาบุคลากรสนับสนุนให้แก่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มตัวอย่าง 3 ใน 6 คน เคยจัดหาบุคลากรสนับสนุนให้โดยอยู่ในกรอบความยุติธรรมกับ

ผู้สมัครฯ ทุกคนโดยเห็นว่าการสนับสนุนด้านบุคลากรนี้ ถือเป็นส่งเสริมความรู้ด้านการเลือกตั้ง ในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ ขณะที่อีก 3 ใน 6 คน ไม่เคยดำเนินการเพราะเข้าใจว่า ผิดกฎหมาย และไม่เป็นกลางทางการเมือง แต่ยินดีช่วยอำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ ที่คิดว่าไม่ผิดกฎหมาย

### 1.3 บทบาทในการแจ้งให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาเป็นประธานหรือร่วมกิจกรรมในพื้นที่

เมื่อมีงานในพื้นที่ ตำบลหมู่บ้าน เช่น งานบวช งานสวดศพ งานเผาศพ กฐิน ผ้าป่า ฯลฯ ทางเจ้าภาพมักจะขอร้องให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ช่วยเชิญผู้สมัครฯ ที่ตนชื่นชอบมาเป็นประธานในงาน เพื่อเป็นเกียรติ เพื่อทำให้งานนั้นดูดี เมื่อเป็นเช่นนี้ กำนันผู้ใหญ่บ้านก็ยิ่งเป็นที่รักเคารพของชาวบ้านตลอดไป และให้ความร่วมมือในการพัฒนาตำบลหมู่บ้านเป็นการตอบแทน ผู้สมัครฯ จะตอบแทนโดยประสานหางบประมาณลงในพื้นที่ พาไปสัมมนาดูงานด้านต่างๆ โดยในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมีความเห็นดังนี้

นายสุรินทร์ สายแยม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ให้ความเห็นว่า ในเรื่องเชิญผู้สมัครฯ ไปเป็นประธานในงานต่างๆ ในพื้นที่นั้น ทำเป็นประจำ เพราะทางเจ้าภาพให้ช่วยประสานงานให้มาเป็นประธาน บางงานผู้สมัครฯ ก็ให้ช่วยประสานกับทางเจ้าภาพขอมาช่วยในงานเพราะเห็นว่าจะได้พบปะกับประชาชนจำนวนมาก จะช่วยประสานให้กับผู้สมัครฯ ทุกคน ที่ขอมาและมีโอกาสก็จะทำทุกครั้ง (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นายวิชัย ป้อมพันธ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ให้ความเห็นว่า เคยเชิญผู้สมัครฯ มาในงานต่างๆ เพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้าภาพ ทั้งยังจะได้คุ้นเคยกับเจ้าของงาน ทั้งนี้ แล้วแต่ทางเจ้าภาพจะระบุว่าจะให้เชิญผู้สมัครฯ ท่านใดมาวันไหน หรือเชิญมาในฐานะอะไร เช่น เชิญบางท่านมาเป็นประธานในงานสวด เชิญบางท่านมาเป็นประธานทอดผ้ามหาบังสกุล (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นางสาวสมฤทัย เสือปาน กำนันให้ความเห็นว่า ตนเองเคยแจ้งให้ผู้สมัครมาร่วมงานหรือกิจกรรมในพื้นที่ เพื่อให้ผู้สมัครได้มีโอกาส และใช้โอกาสนี้แนะนำตนเองกับประชาชน และให้ประชาชนได้รู้จักตัวผู้สมัครฯ ซึ่งการได้เห็นตัวตนของผู้สมัคร จะทำให้ประชาชนได้เห็นความจริงจัง จริงใจ วิสัยทัศน์ ของผู้สมัคร เพื่อให้ประชาชนได้ตัดสินใจว่าจะเลือกใครในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ต้องให้ความยุติธรรมกับผู้สมัครทุกคนด้วย (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นายศพนธ์ เกิดนาค ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ให้ความเห็นว่า ไม่เคยเชิญผู้สมัครฯ ท่านใดเลย เพราะการเป็นผู้สมัครแล้วนั้น ย่อมเป็นคู่แข่งกัน ถ้าผู้ใหญ่บ้านมีการเปิดโอกาสให้มาเป็นประธานเปิดงาน หรือร่วมกิจกรรม โดยการเชิญมา จะทำให้ผู้แข่งขันอื่นฟ้องผู้ใหญ่บ้านทำตัวไม่เป็นกลางได้ (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นางพลับปลิง กลิ่นกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ให้ความเห็นว่า เคยเชิญเพราะเจ้าของงานชื่นชอบ นิยมชมชอบผู้สมัครฯ รายนั้น ทั้งยังต้องการให้ผู้สมัครฯ มาเป็นเกียรติในงานด้วย โดยปกติจะมีผู้สมัครรายเดียวที่ถูกเชิญประจำเพราะคุ้นเคยกันมาตั้งแต่รุ่นพ่อ (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

นางสาววรารักษ์ เทพเฉลิม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ให้ความเห็นว่า เคยเชิญและทำทุกครั้งที่มีโอกาส ตนเองเป็นผู้ใหญ่บ้าน โดยได้รับเลือกหลังจากบิดาซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนก่อนปลดเกษียณ จึงทำให้มีความใกล้ชิดทั้งกับชาวบ้านและผู้สมัครฯ ซึ่งผู้สมัครฯ จะเป็นคนเดิมๆ ทุกครั้ง (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

**โดยสรุป** บทบาทในการแจ้งให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาเป็นประธานร่วมกิจกรรมในพื้นที่ กลุ่มตัวอย่าง 5 ใน 6 คน เคยทำในฐานะตัวแทนของเจ้าภาพ หรือคนในพื้นที่รวมทั้งบางคนคุ้นเคยกับผู้สมัครฯ ตั้งแต่ บรรพบุรุษ ขณะที่ มีเพียง 1 คน ยังไม่เคยเพราะเกรงจะถูกกล่าวหาว่าทำตัวไม่เป็นกล่าว

#### 1.4 บทบาทในการรายงานความเคลื่อนไหวของผู้สมัครอื่น ให้แก่ผู้สมัครที่ตนเองสนับสนุนได้ทราบ

ในทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ผู้สมัครฯ ทุกคน ต่างมีกลยุทธ์ในการหาเสียงเหมือนกันบ้างต่างกันบ้างแล้วแต่ความชำนาญของแต่ละคน แต่สิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือข้อมูลต่างๆ ตลอดจนความเคลื่อนไหวของผู้สมัครที่เป็นคู่แข่ง เพื่อนนำมาประยุกต์ใช้ในการหาเสียงเพื่อชัยชนะแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุดคือ กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีใจสนับสนุนตน เมื่อผู้สมัครฯ ได้รับข่าวสารข้อมูลแล้วนำไปปรับใช้ของประในการเลือกตั้งแล้วก็ดี จนตอบแทนด้วยงานพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ตามโอกาส โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คน ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้

นายสุรินทร์ สายเข้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ให้ความเห็นว่า เคยรายงานความเคลื่อนไหวของผู้สมัคร รายอื่นให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนอยู่ทราบ เพราะชื่นชอบการทำงานของเขา ต้องการให้เขาได้รับเลือกตั้งเข้ามาอีกจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้ง่ายขึ้น เจริญขึ้น และจะรายงานทุกครั้ง เท่าที่ทำได้ไม่ผิดกฎหมาย (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นายวิชัย ป้อมพันธุ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ให้ความเห็นเรื่องนี้ว่า ไม่เคยทำ เกรงว่าจะไม่เป็นกลาง และช่วงที่เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่ที่ยังไม่มีการเลือกตั้งใดๆ เลย แต่นักการเมืองคนไหน มาพูดคุยด้วยก็คุยแบบธรรมดา ไม่ได้รับปากจะช่วยเรื่องใด (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นางสาวสมฤทัย เสือปาน กำนัน แสดงความเห็นในเรื่องนี้ว่า ไม่เคยรายงานความเคลื่อนไหวใดๆ ให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน โดยตรง หรือรายงานความเคลื่อนไหวให้ผู้สมัครต่าง

ฝ่ายทราบ เพียงแต่พบเจอผู้สมัครแล้วมีการถามถึงฝ่ายตรงข้ามก็จะพูดคุยแบบเล่าสู่กันฟังเท่านั้น (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นายศพนธ์ เกิดนาค ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ได้แสดงความเห็นในเรื่องนี้ว่าไม่เคยปฏิบัติ เพราะการเลือกตั้งนั้น ไม่มีใครยืนยันได้ว่าผู้สมัครฯ คนใดจะชนะเลือกตั้ง ถ้ามีการเลือกข้าง ผลออกมาผู้ที่เราสนับสนุนไม่ได้เป็นผู้แทนราษฎร แต่ฝ่ายตรงข้ามได้เป็น ผู้ใหญ่จะทำงานลำบาก และจะไม่ได้รับการสนับสนุน (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นางพลับพลึง กลิ่นกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ให้ความเห็นว่าไม่เคยทำเช่นนั้น เพราะจะเป็นการไม่จริงใจต่อกันและกัน และไม่ยุติธรรมกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำให้ถูกมองไปในทางขาดความเชื่อถือ (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

นางสาววรารักษ์ เทพเฉลิม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ให้ความเห็นว่าไม่เคยทำแบบตรงๆ เพราะเกรงใจผู้สมัครฯ ฝ่ายตรงข้ามเกรงใจประชาชนในพื้นที่ที่สนับสนุน ผู้สมัครฯ ฝ่ายตรงข้าม จะทำให้เสียมวลชน เวลาขอความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือหรือถูกต่อต้านก็ได้ แต่ถ้าผู้สมัครที่เราสนับสนุนอยู่ถาม ก็จะตอบ (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

โดยสรุป บทบาทในการรายงานความเคลื่อนไหวของผู้สมัครฯ อื่นให้แก่ผู้สมัครฯ ที่ตนเองสนับสนุนได้ทราบ กลุ่มตัวอย่าง 5 ใน 6 คน ไม่เคยนำเรื่องราวของผู้สมัครฯ คนหนึ่งคนใดไปเล่าหรือรายงานให้ผู้สมัครฯ คนอื่นทราบโดยตรงเพราะเกรงจะทำให้เสียมวลชน ที่สนับสนุนผู้สมัครฯ รายอื่นเพียงแต่หากผู้สมัครรายใดลงพื้นที่และถามก็จะแจ้งให้ทราบตามข้อเท็จจริงประกอบกันในการเลือกตั้งไม่มีใครยืนยันได้ว่า ผู้สมัครฯ รายใดจะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง ถ้ามีการเลือกข้างผู้ที่เราสนับสนุนอย่างชัดเจนไม่ได้รับเลือกตั้ง จะทำให้ก้านผู้ใหญ่บ้านทำงานลำบาก มี 1 ใน 6 ที่ตอบว่าเคยทำบทบาทนี้ แต่คงเป็นการดำเนินภายในเชิงลับ เพราะเกรงผิดกฎหมาย

#### 1.5 บทบาทในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์และผลงานของผู้สมัครที่สนับสนุนให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง

เมื่อมีการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ก้านผู้ใหญ่บ้านจะถูกถามจากประชาชนว่าประวัติ ผลงาน ความรู้ความสามารถของผู้สมัครฯ แต่ละคนมีอะไรบ้าง ตลอดจนถึงสถานการณ์ทางการเมือง หรือแม้ในภาวะปกติประชาชนก็มักจะพูดคุยกับก้านผู้ใหญ่บ้าน เรื่องการเมืองเป็นส่วนใหญ่ซึ่งเมื่อก้านผู้ใหญ่บ้านพูดถึงใครบ่อยก็เหมือนกับสนับสนุนผู้สมัครฯ คนนั้น โดยปริยาย ซึ่งเป็นธรรมชาติที่รักใคร่ ช่วยใคร สนับสนุนใครก็จะพูดถึงคนนั้นบ่อยและพูดในมุมที่ดีของเขาโดยหวังว่าผู้สมัครที่ตนเองสนับสนุนจะได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วจะได้ฟังพากันในยามที่เดือดร้อน จำเป็นทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม โดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเอาไว้ดังต่อไปนี้

นายสุรินทร์ สายแย้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 กล่าวว่า ตนเคยบอกเล่าประวัติการทำงานผลงาน ของผู้สมัครฯ ที่สนับสนุนแก่ประชาชนที่ถามเท่านั้น ใครไม่ถามก็จะไม่พูดที่ปฏิบัติ เช่นนี้ เพื่อให้ประชาชน มีข้อมูลเปรียบเทียบกันระหว่างผู้สมัครฯ ด้วยกัน ว่าใครจะเหมาะสมที่จะได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นตัวแทนประชาชน ไปทำงานในสภาผู้แทนราษฎร แต่จะไม่พูดถึงนิสัยใจคอของผู้สมัครที่ตนเองสนับสนุนอยู่ (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นายวิชัย ป้อมพันธุ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ให้ความเห็นว่าไม่เคยทำ ส่วนใหญ่ชาวบ้านในหมู่บ้านจะทราบจากการประชาสัมพันธ์ของผู้สมัครฯ แต่ละท่านเอง เช่น ทราบจากแผ่นพับใบปลิว จากการบอกต่อกัน ปากต่อปาก (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นางสาวสมฤทัย เสือปาน กำนัน ให้ความเห็นว่าไม่เคยทำ การแนะนำผู้สมัครฯ ให้ประชาชนทราบ เป็นเพียงบอกชื่อ และตำแหน่งที่ผู้สมัครฯ เคยดำรงตำแหน่งอะไรมาบ้าง ส่วนใหญ่ผู้สมัครฯ ในเขตนี้เคยดำรงตำแหน่งที่เป็นที่รู้จักของประชาชนอยู่แล้วจึงทำได้เพียงพาเดินพบปะประชาชนเท่านั้น (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นายยศพนธ์ เกิดนาค ให้ความเห็นว่าไม่เคยปฏิบัติเพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย จะทำให้ต้องออกจากความเป็นเจ้าหน้าที่รัฐได้ (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นางพลับพลึง กลิ่นกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ให้ความเห็นว่า เคยทำโดยจะทำต่อเมื่อมีประชาชนถาม เพราะเขาจะได้นำไปเปรียบเทียบกับผู้สมัครฯ คนอื่น เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือก (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

นางสาววรารักษ์ เทพเฉลิม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ให้ความเห็นว่าไม่เคยทำแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้สมัครฯ ดำเนินการเอง ตามกลไกของเขา ที่เขาวางระบบหวัคะแนนไว้ในพื้นที่ ในส่วนที่มีผู้สอบถามกับผู้ใหญ่โดยตรงก็จะตอบเท่าที่ทำได้ (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

โดยสรุป บทบาทในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์และผลงานของผู้สมัครฯ ที่สนับสนุนให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง กลุ่มตัวอย่าง 4 ใน 6 คน ให้ความเห็นว่าไม่เคยทำ มีเพียง 2 ใน 6 จะทำต่อเมื่อมีประชาชนถาม

#### 1.6 บทบาทอื่นๆ ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการช่วยเหลือผู้สมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร

เพื่อให้ผู้สมัครฯ ที่ตนเองสนับสนุนได้รับการเลือกตั้ง กำนันผู้ใหญ่บ้าน จะใช้ทุกวิธีตามแต่โอกาส และสถานการณ์จะอำนวย เช่น ส่งข่าวให้ผู้สมัครทราบว่ามีพื้นที่ใดมีงานที่ประชาชนมาร่วมกันมากๆ แล้วหาเหตุให้ผู้สมัครฯ ที่ตนสนับสนุนได้ขึ้นปราศรัยเพียงคนเดียว ซึ่งผลตอบแทนที่ได้แล้วแต่จะตกลงกันแต่ส่วนใหญ่จะต้องให้ผู้สมัครฯ ที่ชนะหางบพัฒนามาให้และหวังพึ่งพากันเวลาเดือคร้อน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คน ได้บอกวิธีการของตนไว้ดังต่อไปนี้

นายสุรินทร์ สายเข้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ให้ความเห็นว่า จะบอกผู้สมัครฯ ที่คนสนับสนุนในเรื่องการลงพื้นที่ที่ทั้งก่อนได้เบอร์และหลังจากได้เบอร์ ว่างานไหน กิจกรรมใด ที่มีประชาชนมาร่วมตัวกันมากๆ ก็จะติดต่อให้มาร่วมในกิจกรรมนั้น ส่วนใหญ่จะบอกทุกกิจกรรมซึ่งแล้วแต่ว่างานไหน ผู้สมัครฯ จะมาเอง หรือจะส่งตัวแทนมา โดยคนจะแจ้งที่ให้ประชาชนในงานรู้ว่าในงานนั้นๆ มีผู้สมัครฯ มาร่วมด้วยและมาถึงแล้วอยู่บริเวณไหนของงาน (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นายวิชัย ป้อมพันธุ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ให้ความเห็นว่า คน จะไม่ขัดขวางการลงพื้นที่หาเสียงของผู้สมัครฯ ช่วยในด้านอำนวยความสะดวกในสิ่งที่ทำได้ในกรอบของกฎหมาย เช่น ประกาศเสียงตามสายเชิญชวนประชาชนมาฟังการปราศรัย ตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดหรือให้โอกาสผู้สมัครฯ ใช้เสียงตามสายทำการประชาสัมพันธ์ตนเอง ตลอดจนเชิญผู้สมัครฯ มาร่วมงานบุญต่างๆ ในหมู่บ้าน (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นางสาวสมฤทัย เสือปาน กำนัน ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า อยากให้ผู้สมัครฯ เข้าถึงตัวประชาชนให้ได้มากที่สุด ซึ่งยินดีที่จะอำนวยความสะดวกให้ เพื่อให้ประชาชนได้เห็นถึงความจริงใจเพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ ฟังพอใจที่จะเลือกมาทำหน้าที่ผู้แทนประชาชน (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นายศพนธ์ เกิดนาค ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ให้ความเห็นว่า คนช่วยได้แต่เฉพาะในกรอบของกฎหมายเท่านั้น ในการหาเสียง ผู้สมัครควรเป็นผู้กระทำเอง (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นางพลับพลึง กลิ่นกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ให้ความเห็นว่า จะพาเข้าตามจุดต่างๆ ที่ยังไม่มีผู้สมัครฯ คนใดเข้าถึงประสานกับประชาชนในพื้นที่ที่สนับสนุนผู้สมัครฯ คนอื่นเพื่อพาผู้สมัครฯ ที่เราสนับสนุนเข้าชี้แจง แลกงนโยบาย โดยขอมิให้มีการขัดขวางระหว่างการทำเสียงหรือระหว่างแลกงนโยบาย (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

นางสาววรรณิ์ เทพเฉลิม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ให้ความเห็นว่า ใช้วิธีบอกกับคนที่สนิทๆ ให้ช่วยบอกต่อ เช่น คนสนิทหนึ่งคนให้ไปช่วยหาเสียงให้ได้สิบคน คือ หนึ่งต่อสิบ (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

**โดยสรุป** บทบาทอื่นๆ ในการช่วยเหลือผู้สมัครฯ รับผิดชอบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความเห็นว่า การช่วยผู้สมัครฯ ให้ได้รับการเลือกตั้งนั้น นอกจากวิธีการที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1 - 5 กำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ยังเสนอแนะวิธีอื่นๆ อีก เช่น พาเข้าพบผู้มีบารมีในพื้นที่เพื่อขอให้ช่วยสร้างฐานเสียง อำนวยความสะดวกในทุกๆ ด้าน ช่วยสร้างแกน



นำในพื้นที่ให้มากขึ้น เช่น แกนนำหนึ่งคนต้องสร้างคะแนนให้ได้ 10 คะแนน หาโอกาสมาลงพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงของฝ่ายตรงข้าม รวมถึงมาลงพื้นที่ที่ยังไม่มีผู้สมัครคนใดเข้าถึง

### 1.7 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในอนาคต

สังคมไทยเป็นสังคมและอุปถัมภ์ ผู้ใหญ่ช่วยผู้น้อย ผู้มีอำนาจช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือตอบแทนบุญคุณผู้ที่ช่วยเหลือตน กำนันผู้ใหญ่บ้านมีการทำงานที่ต้องใกล้ชิดประชาชน คอยบริการประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย จึงกลายเป็นการอุปถัมภ์กันมาตลอด เมื่อเป็นเช่นนี้ กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นที่รักนับถือของประชาชนในพื้นที่ที่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงสามารถชี้แนะว่าพื้นที่นี้ หมู่บ้านนี้ ตำบลนี้ ควรเลือกใครเข้ามาเป็นผู้แทนราษฎร เพื่อช่วยกันพัฒนาพื้นที่เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้สมัครฯ จึงมุ่งเข้าหากำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้สนับสนุน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คนมีความเห็นในเรื่องนี้ดังนี้

นายสุรินทร์ สายยิ้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ให้ความเห็นว่า ทรายที่ยังมีกำนันผู้ใหญ่บ้าน และกำนันผู้ใหญ่บ้านทำงานใกล้ชิดประชาชนเกือบทุกเรื่องอย่างปัจจุบันนี้ กำนันผู้ใหญ่บ้านย่อมมีบทบาทในการช่วยหาเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครฯ อย่างแน่นอนเพียงแต่จะเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยเท่านั้น (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นายวิชัย ป้อมพันธุ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ให้ความเห็นว่า ในอนาคตบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านยังมีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครฯ อย่างแน่นอน ตั้งแต่ช่วยเป็นกระบอกเสียงประชาสัมพันธ์ให้มาใช้สิทธิลงคะแนน ประชาสัมพันธ์ถึงวัน เวลา สถานที่ ที่ประชาชนไปลงคะแนน ต่อด้านการซื้อสิทธิขายเสียง (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นางสาวสมฤทัย เสือปาน กำนัน ให้ความเห็นว่า โดยส่วนตัวเห็นว่าบทบาทในการช่วยหาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครฯ ของกำนันผู้ใหญ่บ้านจะยังคงมีอยู่แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครฯ ว่ามีความต้องการให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ช่วยในการหาเสียงหรือไม่ ถ้าเขามีความเชื่อมั่นว่ากำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ ก็จะเข้ามาขอความช่วยเหลือ ซึ่งกำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยได้เพียงแต่แนะนำให้ประชาชนรู้จัก ไม่สามารถเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครได้ เพราะเป็นความผิดทางวินัย กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องวางตัวเป็นกลางเสมอ (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นายศพนธ์ เกิดนาค ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ได้แสดงความเห็นว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านยังคงมีบทบาทในการหาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครในอนาคต เพราะในองค์กรนั้นมีบุคลากรมาก มีความแตกต่างกันทั้งในด้านจิตสำนึก ความคิด ความรู้ ประสบการณ์ และสถานการณ์ ซึ่งย่อมเป็นตัวกำหนดบทบาท และวิธีการในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครฯ (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นางพลับพลึง กลิ่นกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ให้ความเห็นว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านยังคงมีบทบาทในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครฯ เป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนใน

พื้นที่โดยหน้าที่รับผิดชอบทำให้มีความใกล้ชิดผูกพันเชื่อใจกันและกัน โดยกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำงานให้กับหลายองค์กรที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ดังนั้น เมื่อมีการเลือกตั้งผู้สมัครฯ ก็จะเข้ามาขอความช่วยเหลือ ขณะที่ฝ่ายประชาชนก็มักจะมาถามและปรึกษาว่าจะเลือกใครดี (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

นางสาววารภรณ์ เทพเฉลิม (2558) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ให้ความเห็นว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านยังคงมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการหาเสียงของผู้สมัครฯ ไปอีกนาน เพราะหน้าที่การงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับมอบหมายจากทางอำเภอนั้น มีมากมายและด้วยงานเหล่านี้ทำให้ใกล้ชิดประชาชน รักใคร่ชอบพอกัน กลายเป็นผู้อุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น เมื่อกำนันผู้ใหญ่บ้านขอความช่วยเหลืออะไร มักจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเสมอ ดังนั้น บทบาทเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครฯ ย่อมมีแน่นอนไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่เรื่องใดก็เรื่องหนึ่ง (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

โดยสรุป บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งในอนาคตนั้น กลุ่มตัวอย่าง ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ยังคงมีบทบาทต่อการหาเสียงของผู้สมัครฯ ในอนาคตต่อไปอีก เพราะงานและหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ช่วยสร้างความรักและความผูกพันกับประชาชน จนทำให้เกิดความไว้วางใจกันจนกระทั่งสามารถชักนำประชาชนได้ในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการเมือง ดังนั้น กำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นเป้าหมายของผู้สมัครฯ ทุกคนที่จะต้องใช้บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้เป็นประโยชน์ในการเลือกตั้งในครั้งต่อไป

## ตอนที่ 2 การศึกษาข้อเสนอแนะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง และวิธีการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตยของไทย

กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ใกล้ชิดกับการเลือกตั้ง เพราะจะต้องเป็นกรรมการในการลงคะแนนในหมู่บ้านหรือเป็นผู้จัดหาบุคคลที่เหมาะสมมาเป็นกรรมการตรวจนับคะแนนจึงถือได้ว่าเป็นผู้สะท้อนปัญหาต่างๆ ในการเลือกตั้งและให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่เหมาะสมไว้ดังต่อไปนี้

นายสุรินทร์ สายแย้ม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการหาเสียงนั้น ควรเปิดโอกาสให้ผู้สมัครฯ ทุกคน ทุกพรรค หาเสียงได้เต็มที่ ก่อนมีการเลือกตั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ ประโยชน์ของการเลือกตั้งที่ดีควรเป็นอย่างไร ระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างไร เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจ (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นายวิชัย ป้อมพันธ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ให้ข้อเสนอแนะว่า การหาเสียงของผู้สมัครฯ นั้น ควรอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงที่เป็นไปได้ ทำได้ อย่าใส่ร้ายป้ายสีซึ่งกันและกัน งดข้อเสียด (สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2558)

นางสาวสมฤทัย เสือปาน กำนัน ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้สมัครฯ ควรต้องหาเสียงด้วยความบริสุทธิ์ ปราศจากการซื้อเสียง ใช้วิธีหาเสียงด้วยความจริงใจ และพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน สำหรับประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องรักษาสิทธิของตนเอง ออกไปใช้สิทธิทุกครั้ง ตามระบอบประชาธิปไตย และเลือกผู้สมัครฯ ที่มีความจริงใจในการทำงาน สามารถเป็นที่พึ่งได้ ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง เพื่อแลกกับคะแนน ถ้าทุกพื้นที่ทุกชุมชนทำได้แบบนี้ ประเทศชาติก็จะเจริญ และเกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง และเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นายศพนธ์ เกิดนาค ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เสนอแนะว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งดี แต่ในความเหมาะสมต้องคำนึงถึงบุคลากรในสังคมว่าเหมาะสมแล้วหรือยัง เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นผู้กำหนด ขณะที่ในสังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมอุปถัมภ์ มีการนำบุญคุณ เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่คิดถึงความเหมาะสมที่แท้จริง ผู้มีความรู้ที่ 1 เสียง ผู้ด้อยความรู้ที่ 1 เสียง และในผู้ด้อยความรู้ นั้น มีโอกาสที่จะโอนอ่อนไปกับสิ่งที่ผู้สมัครนำมาเป็นของกำนัลได้ และควรกำหนดเวทีหาเสียงแบบเท่าเทียมกัน (สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2558)

นางพลับพลึง กลิ่นกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ให้ข้อเสนอแนะว่า นโยบายที่นำมาหาเสียงจะต้องเป็นสิ่งที่ทำได้จริง และต้องมีบทลงโทษผู้ที่เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วไม่นำนโยบายที่หาเสียงไว้มาดำเนินการตลอดจนต้องรณรงค์ให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากๆ (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

นางสาววารารัตน์ เทพเฉลิม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ให้ข้อเสนอแนะว่า รัฐต้องกำหนดมาตรการ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2558)

**โดยสรุป** กำนันผู้ใหญ่บ้านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง และวิธีการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตยของไทย ดังนี้

1. ทางราชการ ควรเปิดโอกาสให้ผู้สมัครทุกคน ทุกพรรคหาเสียงได้อย่างเต็มที่ โดยก่อนหน้าที่จะมีการเลือกตั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดี ตลอดจน หลักการวิธีการเลือกตั้งที่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายไทยในปัจจุบัน

2. การหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานตามจริงที่เป็นไปได้ ปราศจากการซื้อเสียง ขวยสิทธิ์ ไม่ใส่ร้ายป้ายสีซึ่งกันและกัน และควรมีบทลงโทษผู้ที่เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว ไม่นำนโยบายที่เสนอไว้เมื่อคราวหาเสียงไปดำเนินการ

3. รัฐต้องกำหนดมาตรการ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ รู้หน้าที่ที่แท้จริงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รู้จักคุณสมบัติที่แท้จริงของผู้สมัครแต่ละคน รู้จักแยกแยะระหว่างบุญคุณกับหน้าที่ความรับผิดชอบ ในตำแหน่งหลังได้รับการเลือกตั้ง เพื่อที่จะสามารถเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมที่สุด



## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้ง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี และเพื่อทราบข้อเสนอแนะของกำนันผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตยของไทย ประชากรของการศึกษาครั้งนี้เป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 6 คน วิธีดำเนินการวิจัย โดยการรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ตีความและสังเคราะห์ เพื่อเรียบเรียงผลนำเสนอผลการวิจัยและพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

#### 1. สรุปผลการวิจัย

1.1 บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ บทบาทในการนำผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แนะนำตัวพบปะประชาชนในตำบล หมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน จะทำให้ผู้สมัครฯ ได้พบกับประชาชน โดยทั้งที่พาไปเอง แนะนำให้ผู้อื่นพาไป แล้วแต่กรณีฯ ไป ถ้าเป็นผู้สมัครที่ตนสนิทและสนับสนุน ก็จะพาไปเองในฐานะผู้นำชุมชน ช่วยส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

1.2 บทบาทในการจัดหาบุคลากรสนับสนุนการเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากการศึกษา พบว่ามีการจัดตั้ง จัดหาบุคลากรเพื่อช่วยผู้สมัครฯ ในรูปแบบต่างๆ ทั้งเปิดเผยและไม่เปิดเผย ทั้งนี้เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้านยังคงรักษาภาพลักษณ์ ของความเป็นกลาง ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ต้องไม่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้งเสียเอง ส่วนค่าตอบแทนที่ได้นั้น ไม่เป็นที่เปิดเผยทราบแต่เมื่อผู้สมัครฯ ที่ตนเองสนับสนุนให้ รับเลือกเข้ามาก็จะหางบประมาณมาให้เพื่อพัฒนาพื้นที่

1.3 บทบาทในการแจ้งให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาเป็นประธานกิจกรรมในพื้นที่ กรณีนี้ จากการศึกษาพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ เคยปฏิบัติเช่นนี้สม่ำเสมอ เพราะประชาชนในพื้นที่ระบุม่าว่างานอะไร ควรจะเชิญผู้สมัครฯ มาเป็นประธานหรือร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ เพราะว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ใกล้ชิดทั้งประชาชนและผู้สมัครฯ ประชาชนจึงขอให้ช่วยประสานให้

1.4 บทบาทในการรายงานความเคลื่อนไหวของผู้สมัครฯ อื่นให้แก่ผู้สมัครฯ ที่ตนเองสนับสนุนได้ทราบ จากการศึกษาพบว่ามีกรณีกระทำแต่ไม่เป็นที่เปิดเผย ผู้สมัครแต่ละคนจะมีแกนนำในพื้นที่ทำงาน ด้านนี้อยู่แล้ว ดังนั้น ข่าวสารข้อมูลของผู้สมัครฯ แต่ละคนจะได้จากกำนันผู้ใหญ่บ้านก็จะเป็นการได้ตามถึงฝ่ายตรงข้ามตามธรรมเนียมทั่วไป เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้าน เกรงจะถูกกล่าวหาว่าไม่เป็นกลาง

1.5 บทบาทในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์และผลงานของผู้สมัครที่สนับสนุนให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาในประเด็นนี้ พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านจะไม่ทำโดยตรง แบบเปิดเผย แต่จะทำเมื่อมีประชาชนสอบถามก็จะอธิบายไปตามมารยาท เนื่องจากถ้าอธิบายมาก จะเข้าข่ายชี้นำได้ ทำให้ภาพพจน์ความเป็นกลางเสียไป

1.6 บทบาทอื่นๆ ในการช่วยผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหาเสียง จากการศึกษาพบว่า นอกจากวิธีการดังได้กล่าวมาแล้ว กำนันผู้ใหญ่บ้าน ยังมีวิธีการที่จะช่วยให้ผู้สมัครฯ ที่ตนสนับสนุนได้รับการเลือกตั้งอีกหลายวิธี เช่น การพาเข้าพบปะกับแกนนำหรือหัวหน้าของฝ่ายตรงข้าม พาลงหาเสียงในพื้นที่ ที่ไม่มีฐานเสียงหรือเป็นพื้นที่ ที่เป็นฐานเสียงของผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามพร้อมทั้งอำนวยความสะดวกทุกอย่างมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

1.7 บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการหาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครฯ ในอนาคต จากการศึกษา พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน ยังคงมีบทบาทสำคัญในการหาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครฯ เนื่องจากเป็นตำแหน่งและมีหน้าที่ต้องอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ตลอดเวลา มีการอุปถัมภ์ ซึ่งกันและกัน จนทำให้ ประชาชนในพื้นที่เชื่อฟังและทำตามที่กำนันผู้ใหญ่บ้านชี้แนะ และเมื่อกำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถชี้นำประชาชนได้ผู้สมัครฯ ทุกคนก็ต้องเข้ามาขอความสนับสนุน

1.8 ข้อเสนอแนะของกำนันผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้ง และวิธีการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตยของไทย

1.8.1 ทางราชการ ควรเปิดโอกาสให้ผู้สมัครทุกคน ทุกพรรคหาเสียงได้อย่างเต็มที่ โดยก่อนหน้าที่จะมีการเลือกตั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ติดต่อดจน หลักการวิธีการเลือกตั้งที่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายไทยในปัจจุบัน

1.8.2 การหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานตามจริงที่เป็นไปได้ ปราศจากการซื้อเสียง ขาดสิทธิ์ ไม่ใส่ร้ายป้ายสีซึ่งกันและกัน และควรมีบทลงโทษผู้ที่เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วไม่นำนโยบายที่เสนอไว้เมื่อคราวหาเสียงไปดำเนินการ

1.8.3 รัฐต้องกำหนดมาตรการ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเมือง การปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่วงแท้ รัฐบาลที่แท้จริงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รู้จัก แยกแยะระหว่างบุญคุณกับหน้าที่ความรับผิดชอบ ในตำแหน่งหลังได้รับการเลือกตั้ง เพื่อที่จะสามารถเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมที่สุด

## 2. อภิปรายผล

จากการศึกษา วิจัย บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้ช่วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบล ไทรมา อำเภอมะนัง จังหวัดนันทบุรี ผู้วิจัย พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ พบว่า บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีทั้งแบบเป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ

บทบาทที่เป็นทางการ ได้แก่บทบาทที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง ท้องที่ พ.ศ. 2547 และบทบาทที่เกี่ยวข้อง เช่น หน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล หมู่บ้าน หน้าที่ในการเรียกประชุมประชาชน เพื่อปรึกษาหารือและแจ้งข้อราชการ ส่วนบทบาทที่ไม่เป็นทางการ เช่น เป็นผู้ประสานงานระหว่างประชาชนกับองค์กรต่างๆ ที่จะเข้ามาในพื้นที่ งาน ด้านอาสาสมัคร งานด้านจิตอาสา กรรมการวัด กรรมการโครงการต่างๆ ที่ทำเป็นกิจกรรมในตำบล หมู่บ้าน บทบาทหน้าที่เหล่านี้ เหมือนเป็นโซ่คล้องกลางค่องระหว่างประชาชนกับทุกหน่วยงาน จึงทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความใกล้ชิด สนับสนุนกันตลอดเวลา จึงเกิดระบบอุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่เทศบาล ตำบล ไทรมา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มต่ำติดแม่น้ำเจ้าพระยาเวลา หน้าน้ำ น้ำจะท่วมเกือบทุกปี ประชาชนก็ได้รับการประสานจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นำกระสอบ ทรายมาวางเพื่อกันน้ำเข้าบ้าน ประชาชนจึงให้ความเชื่อถือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน

ในส่วนของการอุปถัมภ์กันระหว่างกำนันผู้ใหญ่บ้านกับผู้สมัคร สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรนั้น ผู้สมัครฯ ส่วนใหญ่ เคยเป็นผู้แทนราษฎรมาก่อน จึงเคยหางบประมาณมาให้ตามที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือประชาชนต้องการ เช่น บริเวณทางแยกใกล้บ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 อุดมผู้แทน ฯ หา งบมาติดตั้งกล้องวงจรปิดให้ ส่วนบริเวณตลาดหน้าวัด ไทรมา ซึ่งมีร้านค้าของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่

4 ถึงสองคน ก็มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดให้เช่นเดียวกัน ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ ผู้สมัครฯ ได้รับความชื่นชมทั้งจากประชาชนในพื้นที่และผู้ใหญ่บ้าน พร้อมผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลายเป็นบุญคุณต่อกัน เมื่อเป็นดังนี้ เมื่อถึงเวลาหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครฯ คนนี้ก็จะได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ทั้งด้านเปิดเผยและไม่เปิดเผยจากบทบาทที่ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ มีความสอดคล้องกับการศึกษารูปแบบการหาเสียงและวิธีการสร้างคะแนนนิยมของนักการเมือง จังหวัดเลยของไชยวุฒิ มนตรีรักษ์ ในลักษณะการใช้ระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการสร้างฐานคะแนน ทางการเมือง และการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัฒน์ ไพไหล ที่ศึกษาว่าเงินยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้รับการเลือกตั้ง

บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านต่างๆ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ เลสเตอร์ มิลเบรธ (Lester W. Mibrath) ที่กล่าวไว้ว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องตั้งอยู่บนเหตุผลของประชาธิปไตยด้วย ซึ่งหมายถึง ประชาชนต้องตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีเหตุผล แต่การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและมูลค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เห็นได้ชัดเจน คือ จำนวนผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และคุณลักษณะของการกระทำทางการเมือง จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ดังนี้

1) การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้น ได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควร จนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเฉพาะบุคคล โดยทั่วไป การที่บุคคลได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมือง ย่อมจะยิ่งทำให้บุคคลนั้น มีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

2) การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้คู่แข่งทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ความสามารถ และการเป็นคนมีคุณธรรม เพื่อขอรับความไว้วางใจจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นการแสดงบทบาททางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญมาก

3) การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง โดยธรรมชาติของมนุษย์จะทำให้ความสนใจเกี่ยวกับสี่เป็นประโยชน์ต่อตน ดังนั้น บุคคลที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์ใดๆจากระบบการเมืองก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมือง แต่บุคคลที่รู้และเข้าใจว่าระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนอย่างไร จะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยเฉพาะ



การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น ระดับความสนใจเกี่ยวกับการริเริ่มพูดคุยทางการเมืองจึงแตกต่างกันไป ในแต่ละบุคคล บางคนไม่สนใจ บางคนสนใจมาก บางคนเป็นผู้รับฟัง บางคนเป็นผู้นำในการ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง และผู้ที่เป็ผู้นำในการแสดงความคิดเห็นทาง การเมือง จะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองโดยตรงมากกว่าผู้ที่เป็นเพียงผู้รับฟัง ความคิดเห็นจากผู้อื่น (Milbrath, 1965 :23)

4) การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การแสดงออกในการชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้ สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนเองสนับสนุน นับเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งของผู้ที่สนใจเข้าไปมีส่วน เกี่ยวข้องทางการเมือง ลักษณะของการแสดงออกเช่นนี้ มีลักษณะคล้ายกับการเป็นหัวคะแนนของ ผู้แข่งขันทางการเมือง เป็นการแสดงถึงการผูกพันทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นในการพูดคุยทางการเมือง ทั้งนี้เพราะได้แสดงความคิดเห็นด้วย และเชื่อว่าผู้ที่ตน สนับสนุนจะเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดี สามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

5) การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง การกระทำทางการเมืองนี้แสดงว่า บุคคลได้เพิ่มระดับความสนใจทางการเมืองขึ้นจนถึงกับอยากจะสัมผัสพูดคุย หรือสื่อความเห็น โดยตรงกับผู้นำทางการเมือง โดยอาจจะเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือให้กำลังใจในนักการเมือง ให้มีขวัญและกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป

6) การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองที่มีความสำคัญ มากยิ่งขึ้น เป็นการแสดงออกถึงความเห็นพ้องและความผูกพันที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เป็นการ แสดงออกซึ่งการสนับสนุนทั้งกายและจิตใจ เป็นการร่วมให้กำลังใจแก่ผู้ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน เป็นการแสดงออกซึ่งการสังกัดกลุ่มอย่างชัดเจน การแสดงออกเช่นนี้เป็นพลังสำคัญ ในการต่อสู้ทางการเมือง และเป็นสิ่งที่ผู้แข่งขันทางการเมืองมีความประสงค์จะได้รับสนับสนุน มาก

7) การร่วมรณรงค์ทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการขยายความสนับสนุนจาก ประชาชนให้มีความกว้างขวางและทั่วถึง เป็นการแสดงออกซึ่งการมีภารกิจร่วมกันของผู้ที่สนใจ ทางการเมือง การรณรงค์ทางการเมืองจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความมั่นใจและความรู้สึกที่ดีต่อพรรค การเมืองและต่อคู่แข่งทางการเมืองต้องการแสดงให้เห็นว่าตนเองมีส่วนร่วมในความสำเร็จของการ ต่อสู้ทางการเมืองนั้นด้วย

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษา กลวิธีเลือกตั้งของผู้ชนะการ เลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2550 กรณีศึกษาผู้ชนะเลือกตั้งใน

จังหวัดเลยของ นางสาวกาญจนา แสนศาลา โดยในการจัดระบบหัวคะแนนและเครือข่ายแกนนำ ทีมงานรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อขับเคลื่อนกลวิธีหาเสียงนั้น พบว่าจะคัดเลือกบุคคลที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ศรัทธา เชื่อฟัง อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ซึ่งสภาพสังคมไทยชนบท ถือว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำระดับท้องถิ่น เมื่อผู้นำจะพูดอย่างไร และให้ทำอย่างไร ประชาชนที่คิดว่าตนเองเป็นเพียงประชาชนธรรมดา ต้องทำตามผู้นำที่ตนเคารพนับถือ หากจะให้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใด ประชาชนก็จะให้การสนับสนุนและยอมรับด้วยเช่นกัน ซึ่งในสภาพเช่นนี้ คือจุดอ่อนสำคัญ ของระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตย ทั้งประเทศ ไม่สามารถพัฒนาไปเป็นประชาธิปไตยในจที่แท้จริงได้

กับทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดาบตำรวจสุรเดช ครองแก้ว ในเรื่องรูปแบบและวิธีการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศึกษากรณีเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก พ.ศ. 2550 ที่พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านยังเป็นตัวจักรสำคัญ ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องเข้าถึงทุกครั้งที่มีการแข่งขันการเลือกตั้ง ผู้สมัครคนใดเข้าถึงได้ก่อนก็ได้เปรียบ เพราะระบบอุปถัมภ์ ยังเป็นตัวค้ำประกันในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลเหล่านี้ และในเครื่องคนกลางและหัวคะแนน พบว่า บุคคลเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งในลักษณะ ผู้อุปถัมภ์และผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ต่อกัน โดยใช้เงินเป็นสื่อสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นเมื่อหัวคะแนน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลพบพระ ซึ่งเป็นหัวคะแนนของผู้สมัครฯ ชักจูงชี้แนะให้ปฏิบัติอย่างไร ย่อมกระทำได้โดยใช้เงินเป็นสื่อ

รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิบลเอกฐาปกรณ์ บัดเมฆ (2556) เรื่องบทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย กรณีศึกษา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ในเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ นั้น ข้อมูลข่าวสารที่ให้กับประชาชน ควรเป็นข้อมูลที่ต้องการและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ควรอธิบายให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย ควรใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ ในการกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน

### 3. ข้อเสนอแนะ

#### 3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ในการนำผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงพื้นที่นั้น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ควรทำให้กับผู้สมัครฯ ทุกคนอย่างเสมอภาค เปิดเผย เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์คุณสมบัติ นโยบาย

ของผู้สมัครแต่ละคนให้ประชาชนได้รับรู้และใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงผู้ที่เหมาะสมเข้าไปทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

**3.1.2** *กำหนดผู้ใหญ่บ้านควรทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่* ถึงประโยชน์ที่จะได้จากการเลือกตั้ง ประโยชน์ที่ได้ผู้แทนฯ ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาประเทศชาติ

**3.1.3** *กำหนดผู้ใหญ่บ้านทุกคนควรศึกษาระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และควรมีจิตสำนึกในการสนับสนุนคนดีมีความรู้ความสามารถ ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนที่ผู้สมัครฯ เสนอได้*

**3.1.4** *กำหนดผู้ใหญ่บ้านควรประชาสัมพันธ์* ประวัติของผู้สมัครฯ แต่ละคนอย่างละเอียดให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนปรึกษากันก่อนตัดสินใจเลือก

**3.1.5** *หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง* เช่น คณะกรรมการ การเลือกตั้ง ควรนำบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านไปปรับใช้ในการเลือกตั้งเพื่อป้องกันการทุจริต การเลือกตั้ง

### **3.2** *ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป*

**3.2.1** *ควรเปลี่ยนประชากรกลุ่มตัวอย่าง* เพื่อให้ได้ผลการศึกษามีการเปรียบเทียบและได้ทราบปัญหา ความคิดเห็น ข้อเท็จจริง ตลอดจนข้อเสนอแนะที่มีความหลากหลายได้ละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น จากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำชุมชน ครู ผู้นำกลุ่มต่างๆ ประชาชนที่สนใจการเลือกตั้ง ฯลฯ

**3.2.2** *ควรศึกษาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อื่น* ซึ่งอาจมีบทบาทที่แตกต่างหลากหลายออกไป เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่กว้างขวางขึ้นกว่าการศึกษานี้

บรรณานุกรม



## บรรณานุกรม

- กาญจนา แสนสาลา. (2552). *กลวิธีหาเสียงเลือกตั้งของผู้ชนะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2550 กรณีศึกษาผู้ชนะการเลือกตั้งในจังหวัดเลย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- จิรโชค (บรรพต) วีระสย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ. (2551). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จักษ์ พันธุ์ชูเพชร. (2537). *การเมืองการปกครองไทย: จากยุคสุโขทัยสู่ยุคทักษิณ*. กรุงเทพฯ : พันธุ์ กรู๊ป.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. (2506). *สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพกับกระทรวงมหาดไทย*. กรุงเทพฯ : คณะประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จูปนรรต พรหมอินทร์. (2549). “อารยะขัดขืน วัฒนธรรมประชาธิปไตย คนไทยมีหรือยัง” 24 ปี *รัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จิตยา สุวรรณชญ. (2527). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ดำรงค์ ราชานุภาพ. (2502). *ลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ*. พระนคร : โรงพิมพ์มหาดไทย.
- \_\_\_\_\_. (2568). *พงสาวดารสยาม เล่ม 1*. พระนคร : บำรุงนุกุลกิจ.
- ทินพันธุ์ นะคะตะ. (2545). *ประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ฐาปกรณ์ ปัตเมฆ. (2556). *บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยกรณีศึกษา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). *การเมืองท้องถิ่น การเมืองของใคร โดยใครและเพื่อใคร*. นนทบุรี : จตุพรดีไซน์.
- ประยูร กาญจนกุล. (2553). *คำบรรยายกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2525). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ปริญญา นาคฉัตรีย์. (2547). *การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่ ปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี

- พงศธร จันทรแก้ว. (2535). ผลกระทบของการใช้เงิน ชื่อเสียงต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2547” (2547 17 กรกฎาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 13 หน้า 229.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550” สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2550) กรุงเทพมหานคร.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และอุดม พิริยสิงห์. (2527). พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2526 : ศึกษาเฉพาะกรณีเขต 7 จังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- พัทธา สายหู. (2516). ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกสังคม. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน. (2521). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย: การศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาระดับปริญญาโทของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- \_\_\_\_\_. (2545). “รัฐบาล” ในเอกสารการชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง. หน่วยที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- \_\_\_\_\_. (2546). ปัญหาพัฒนาการเมือง. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สงคราม กอสุทริ่งกุล. (2515). การพัฒนาท้องที่ ในหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันทน์เอม และสุราง จันทน์เอม. (2520). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- สุพัตรา สุภาพ. (2528). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรเชษฐ์ วงษ์มี. (2544). บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สุรเดช ครองแก้ว. (2550). รูปแบบและวิธีการชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ศึกษากรณีเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2541). การสื่อสารการเมือง. กรุงเทพฯ : ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์ พรีนติ้ง.
- \_\_\_\_\_. (2550). แนวความคิดในการหาเสียงเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ : ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์ พรีนติ้ง.

- อคิน ระพีพัฒน์. (2548, 10 มีนาคม). ระบบอุปถัมภ์กับการเมือง. *มติชนรายวัน*.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2521). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิสระ สุวรรณบล, วิณ เรืองสกุล, ฐปนรรต วัฒนภรณ์. (2535). *การโง่การเล่อกตั้ง*.  
 นนทบุรี : โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์  
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- Dahl, Robert A. (1971). *Polyarchy : Participation and Opposition*. New Haven : Yale University Press. อ้างถึงในสำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า (2543) รายงานการวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543. นนทบุรี : ธรรมมลการพิมพ์.
- Green, A.W. (1971). *Sociology*. New York : Mc Graw-Hill Held, David (1987) “Model of Democracy” Cambridge : Polity Press. อ้างถึงในสำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า (2543) รายงานการวิจัยพฤติกรรมและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2545. นนทบุรี : ธรรมมลการพิมพ์.
- Held David. (1987). *Model of Democracy*. Combridge : Polity Press. อ้างถึง ในสำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า (2543). รายงานการวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543. นนทบุรี.
- Krongkaew, Medhi. (1977). “Governmonce Issuer ond the 8 Plan” Paper prepared for the Development Evaluation Divition. NESDB, May 1977. อ้างถึงในสำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า (2543). รายงานการวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543. นนทบุรี : ธรรมมลการพิมพ์.
- Levinson, D.J. (1964). *Role, Personality and Social Strveture*. New York : Macmilln.
- Young, K, and R.W.Mack. (1959). *Sociology and Social Life*. New York : American Book.



ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ





**ภาคผนวก ก**

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)

รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล

คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช





ภาคผนวก ข  
แบบสัมภาษณ์

## แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง ที่สัมภาษณ์ บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัคร  
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

.....

### ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. ชื่อ-นามสกุล

.....

2. เพศ  ชาย  หญิง

3. อายุ.....ปี

4. การศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.

อนุปริญญา / ประกาศนียบัตร (ปวท. ปวส.)

ปริญญาตรี

ปริญญาตรีขึ้นไป

5. ตำแหน่ง.....ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง.....ปี

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัคร  
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1. บทบาทในการนำผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แนะนำตัวพบปะประชาชนในตำบลหมู่บ้าน

---



---

2. บทบาทในการจัดหาบุคลากร สนับสนุนการเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

---



---

3. บทบาทในการแจ้งให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาเป็นประธานร่วมกิจกรรมในพื้นที่

---



---

4. บทบาทในการรายงานความเคลื่อนไหวของผู้สมัครรายอื่นๆให้แก่ผู้สมัครฯที่ตนสนับสนุน  
ได้ทราบ

---



---

5. บทบาทในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์และผลงานของผู้สมัครฯที่สนับสนุนให้ประชาชนอย่าง  
ต่อเนื่อง

---



---

6. บทบาทอื่นๆ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา  
ผู้แทนราษฎร

---



---

7. บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งในอนาคต

---



---

## ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายนริศร ปิยะศิริ
วัน เดือน ปี	12 กรกฎาคม 2501
สถานที่เกิด	ตำบลไทรม้อ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	สาขาสื่อสารการเมือง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก พ.ศ.2551
สถานที่ทำงาน	37/3 หมู่ 4 ตำบลไทรม้อ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่ง	เจ้าของกิจการ

